

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Michal MAREK

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Vývoj ekonomiky a hospodářské politiky Estonska

Michal Marek

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Michal MAREK
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Veřejná ekonomika a správa
Název tématu: Vývoj ekonomiky a hospodářské politiky Estonska

Zásady pro vypracování:

Úvod
1. Vývoj ekonomiky Estonska
2. Hospodářská politika a opatření vlády Estonska
3. Důsledky vstupu do Evropské unie
4. Komparace ekonomiky Estonska v rámci EU
Závěr
Literatura

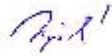
Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Literatura

- ŠVEC, Luboš: Dějiny Pobaltských zemí; ISBN 80-7106-154-9
- DANČÁK, B.: Pobaltí v transformaci - Politický vývoj Estonska, Litvy a Lotyšska; ISBN 80-210-2248-5
- WOKOUN, René: Ekonomika v prostoru; Linde, 2008, ISBN 978-80-7201-698-3
- KUČEROVÁ, Irah: Ekonomiky členských států Evropské unie; Karolinum, ISBN 80-246-0650-X
- CHMELKOVÁ, Eva: Světová ekonomika; Grada, 2002, ISBN 80-247-0193-6
- SIRŮČEK, Pavel: Hospodářské dějiny a ekonomická teorie, Melantrium, 2007, ISBN 978-80-86175-53-9

Veřejní bakalářské práce: Ing. Jan Šolta, CSc.
Úslav ekonomie
Datum zadání bakalářské práce: 9. října 2008
Termín odevzdání bakalářské práce: 1. května 2009

doc. Ing. Renata Mýčková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jozana Vojeníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 13. října 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré prameny a informace, které jsem v práci použil jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že na moji práci se vztahují autorská práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle par. 60 odstavec 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním této práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích 1.4.2009

Michal Marek

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Janu Šoltovi, CSc., za poskytnuté rady, konzultace a vedení, které mi pomohly při vypracování této práce.

ANOTACE:

Tato bakalářská práce pojednává o ekonomickém a hospodářském vývoji Estonska. Snaží se přiblížit složitou estonskou historii a transformaci ekonomiky se zaměřením na základní estonské makroekonomické veličiny. Práce se snaží nastínit ekonomický vývoj od roku 1990 až do současnosti.

Vybrané kapitoly také obsahují informace o vstupu Estonska do Evropské unie a porovnání s vybranými členskými státy EU. Součástí jednotlivých kapitol je mnoho tabulek a grafů, které umožňují snadnější pochopení dané problematiky.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Makroekonomické veličiny, HDP, inflace, nezaměstnanost, platební bilance, hospodářská politika, ekonomika, Estonsko, Evropská unie

TITLE:

The Development Of Economy And Economic Policy Of Estonia

ANNOTATION:

This Bachelor work deals with the development of economy and economic policy of Estonia. It tries to describe Estonian history and transformation of economy and draw near main Estonian macro-economy indicators. Another purpose of this work is to sum up the economy of Estonia from 1990 up to now.

A part of this work contains an information about joining European Union and comparison with another EU members. Document also includes many tables and graphs for better imagination.

KEYWORDS:

Macroeconomy Indicators, GDP, Inflation, Unemployment, Balance of Payments, Economic Policy, Economy, Estonia, European Union

OBSAH:

1	ÚVOD	10
2	OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA ZEMĚ.....	11
3	HISTORIE ESTONSKA.....	13
4	TRANSFORMACE ESTONSKÉ EKONOMIKY	15
4.1	PŘEDPOKLADY PRO TRANSFORMACI.....	15
4.2	MĚNOVÁ REFORMA	16
4.3	PRIVATIZACE	18
4.3.1	MALÁ PRIVATIZACE	19
4.3.2	VELKÁ PRIVATIZACE	19
4.3.3	ZÁVĚREČNÁ FÁZE PRIVATIZAČNÍHO PROCESU	19
4.4	DAŇOVÁ REFORMA A STRUKTURA DANÍ.....	20
5	HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT.....	21
5.1	VÝVOJ HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU	21
5.1.1	ESTONSKÝ HOSPODÁŘSKÝ ZÁZRAK (1995-1997)	23
5.1.2	KRIZE ESTONSKÉ EKONOMIKY	23
5.2	TVORBA HDP.....	24
5.3	STRUKTURA ESTONSKÉHO HOSPODÁŘSTVÍ	25
5.3.1	PRŮMYSL	25
5.3.2	ZEMĚDĚLSTVÍ A RYBOLOV	25
5.3.3	SLUŽBY.....	26
6	INFLACE.....	27
6.1	VÝVOJ INFLACE	27
7	OBYVATELSTVO A NEZAMĚŠTNANOST	29
7.1	OBYVATELSTVO A JEHO STRUKTURA	29
7.2	NEZAMĚŠTNANOST.....	30
7.2.1	VÝVOJ NEZAMĚŠTNANOSTI	30
7.2.2	NEZAMĚŠTNANOST DLE POHLAVÍ	31
7.2.3	ZAMĚŠTNANOST JEDNOTLIVÝCH VĚKOVÝCH SKUPIN.....	32
7.2.4	NEZAMĚŠTNANOST PODLE NÁRODNOSTÍ.....	33
7.2.5	ZAMĚŠTNANOST PODLE SEKTORŮ.....	34
8	ZAHRANIČNÍ OBCHOD	35
8.1	VÝVOJ ZAHRANIČNÍHO OBCHODU.....	35

8.2	PLATEBNÍ A OBCHODNÍ BILANCE	35
8.3	TERITORIÁLNÍ ORIENTACE ZAHRANIČNÍHO OBCHODU	37
8.4	KOMODITNÍ STRUKTURA ZAHRANIČNÍHO OBCHODU.....	39
9	ESTONSKO A EVROPSKÁ UNIE	40
9.1	CESTA DO EU	40
9.2	REFERENDUM O VSTUPU DO EU	40
9.3	ESTONSKÝ POSTOJ K EU	41
9.3.1	LISABONSKÁ SMLOUVA	41
9.3.2	ROZŠIŘOVÁNÍ	41
9.3.3	SCHENGENSKÝ PROSTOR.....	41
9.3.4	EURO	41
9.4	ESTONSKÁ REGIONÁLNÍ POLITIKA 2007-2013	42
9.5	ZASTOUPENÍ V INSTITUCÍCH EU	42
9.5.1	EVROPSKÁ KOMISE.....	42
9.5.2	EVROPSKÝ PARLAMENT.....	42
10	KOMPARACE ESTONSKÉ EKONOMIKY V EU	43
10.1	SROVNÁNÍ ZÁKLADNÍCH EKONOMICKÝCH UKAZATELŮ	43
10.2	POROVNÁNÍ MAKROEKONOMICKÝCH UKAZATELŮ S VYBRANÝMI STÁTY EVROPSKÉ UNIE.....	45
10.2.1	HDP	45
10.2.1.1	MÍRA RŮSTU HDP.....	45
10.2.1.2	VÝVOJ HDP NA OBYVATELE	46
10.2.2	NEZAMĚSTNANOST.....	47
10.2.3	INFLACE	48
10.2.4	PLATEBNÍ BILANCE	49
11	ZÁVĚR	51
	SEZNAM GRAFŮ	52
	SEZNAM TABULEK	53
	SEZNAM PŘÍLOH	53
	SEZNAM ZKRATEK	54
	PŘÍLOHY.....	55
	POUŽITÁ LITERATURA	59

1 ÚVOD

Estonsko, ať už jako člen EU, nebo jako samostatný stát, rozhodně nijak nevyniká svou významností, nebo výší příspěvků do společných fondů Evropské unie. O to více je v případě tohoto, relativně malého státu, zajímavý proces, kterým se dokázalo dostat do pozice, jenž mu patří dnes. Na rozloze zhruba poloviny ČR žije jen o něco málo více obyvatel, než v českém hlavním městě, Praze. Právě s českým národem toho Estonci, dle mého soudu, mají společného víc, než by se na první pohled mohlo zdát. Okupace Sovětským svazem a následné osamostatnění se, potřeba zavedení fungujícího modelu hospodářství, snaha o začlenění do nadnárodních společenství, to vše mnohdy naráželo na nepochopení a nedůvěru vyspělých evropských států, které nevěřily a snad ani nechtěly věřit, že by někdy v blízké době mohly s takovými státy jednat u kulatého stolu. Estonsko však, navzdory okolnostem a své malosti dokázalo, že velikost státu nedělá počet obyvatel, ani rozloha území. Z nuly, se kterou začínali v roce 1991, dokázali, že pokud nechybí vůle, lze dokázat téměř vše. Právě cestu, kterou dokázali Estonci urazit, se snaží sledovat jednotlivé kapitoly této práce.

První části práce se snaží nastínit základní údaje o Estonsku, o jeho historii a vyhlášení samostatného státu, základní reformy a procesy, které byly nutné pro transformaci ekonomiky.

Kapitoly 5, 6, 7, 8 se zabývají základními makroekonomickými ukazateli a jejich vývojem. Pátá kapitola přiblíží HDP a jeho vývoj, tvorbu a strukturu. Šestá část se zaměřuje na inflaci, sedmá na obyvatelstvo, jeho strukturu a nezaměstnanost a osmá poté na zahraniční obchod a platební bilanci.

Závěr práce je věnován estonské cestě do Evropské unie, a komparaci Estonska s vybranými členskými státy.

2 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ZEMĚ

Estonsko leží v severní Evropě. Je nejsevernějším a s rozlohou 45 000 km² nejmenším z tzv. Pobaltských států. Sousedí na jihu s Lotyšskem a na východě s Ruskem. Od roku 2004 je Estonsko členem Evropské unie a NATO.

Hlavní město Estonska je Tallin, ve kterém žije téměř třetina všech obyvatel. Další významná města jsou Tartu, Valga, Narva, Jahvi.

Nerostné bohatství je chudé, téměř polovinu území pokrývají lesy. Za zmínku stojí pro Estonsko významná ložiska ropných břidlic a vápenců.

Počet obyvatel je asi 1,33 milionu a hustota osídlení 30 osob na 1 km². Národnostní složení není nijak pestré, Estonci 68%, Rusové 26%, Ukrajinci 2%, Finové 1%. Nejvýznamnější menšina je tvořena Rusy, kteří se sem dostali v době okupace, a jejich potomky. Úředním jazykem je estonština, na severu země, kde žije velmi významná skupina ruský mluvícího obyvatelstva je pak rozšířena ruština.

Estonsko, stejně jako Česká republika patří k nejvíce ateistickým zemím. K nějaké víře se hlásí asi 30% obyvatel, přičemž polovina z nich jsou menšinoví Rusové, jež se kloní k pravoslavné církvi. Estonci se pak nejvíce hlásí k luteránské evangelické církvi.

Hospodářství je založeno na službách, dominuje bankovníctví a informační technologie. Z průmyslu je potom nejvýznamnější chemický a elektrotechnický. Velký význam má rybolov a mimořádně důležitá je strategická poloha, kdy se přes Estonsko a jeho přístavy vyváží ropa.

Mapa Estonska

zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:En-map.png>

Politický systém :

Estonsko je demokratická republika s jednokomorovým parlamentem (101 poslanců volených na období 4 let) jako nejvyšším zákonodárným orgánem a s prezidentem (voleným na období 5 let) jako hlavou státu. Politický charakter Estonské republiky odpovídá základním principům právního státu a pluralitní demokracie.

Politické strany:

Reformierakond (Reformní strana) - program je zaměřen v duchu ekonomického liberalismu.

Keskerakond (Strana středu)- Program strany je formulován centristicky s levicovými a populistickými prvky, ve značné míře má euroskeptické členstvo.

Isamaa ja Res Publica Liit (Unie vlasti a Res Publiky)- pravicová strana vzniklá v létě 2006 sloučením Res Publiky, středopravé liberální strany ustavené v roce 2002 a Vlastenecké unie (Isamaaliit), strany s liberálními, křesťanskými a národními prvky.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond (Sociálnědemokratická strana) – program sociálně demokratický

Rahvaliid (Lidová unie) - Strana má některé národně konzervativní a také sociální prvky programu. Je to především strana estonského zemědělského venkova.

Rohelised (Strana zelených) –Založena v listopadu 2006, s cílem dostat se ve volbách v 2007 do parlamentu a zde prosazovat svůj program ochrany životního prostředí¹.

Členství Estonska v mezinárodních organizacích:

OSN - od 17. 9. 1991

Evropská unie - EU (od 1. 5. 2004)

NATO (od 2. 4. 2004)

UNESCO

Světová obchodní organizace - WTO

Mezinárodní měnový fond - IMF

Mezinárodní organizace práce - ILO

Světová zdravotnická organizace - WHO

Rada Evropy

OBSE

---

¹ *Businessinfo.cz* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/estonsko-financni-a-danovy-sektor/5/1000907/>>

3 HISTORIE ESTONSKA

Nejstarší zmínky o osídlení území Estonska se datují okolo 8. tisíciletí před naším letopočtem.² Lze tak soudit podle nálezu nejstaršího pravěkého sídliště nalezeného na tomto území. Původními obyvateli byly ugrofínské kmeny.

Během 11. a 12. století bylo území celého Pobaltí, a tudíž i Estonska, ovládáno Kyjevskou Rusí, respektive Novgorodským knížectvím. Následujících několik století bylo Estonsko pod nadvládou německých křižáků, kteří do země přinesli křesťanství. Po jejich porážce bylo území rozděleno mezi Dánsko, Polsko a Švédsko.

V 17. a na počátku 18. století bylo Estonsko ve vlastnictví Švédska. Po Velké severské válce, způsobené stále větším územním rozpínáním Švédska, získalo území Pobaltí na necelých 200 let Rusko. Avšak v tomto případě šlo pouze o vlastnický vztah, protože vnitřní uspořádání státu, stejně jako nejvyšší vrstva obyvatel a šlechta - Němci, zůstalo zachováno až do roku 1918.

Estonské snahy o vyhlášení nezávislosti byly korunovány úspěchem 24. února 1918. Velký podíl na tom měla Velká říjnová revoluce, kdy padlo carské Rusko. To se však nedokázalo smířit s vyhlášením samostatného Estonska a tak následovala válka. Estonci, spolu s Brity a Finy, dokázali Rusy porazit a v prosinci roku 1919 obsadit celé území, což vedlo k vyhlášení samostatného demokratického Estonska. To bylo také potvrzeno 2. února 1920, kdy v Tartu byla podepsána mírová rusko-estonská smlouva. V této smlouvě se Rusko dobrovolně a navždy vzdalo území Estonska.

Meziválečné období bylo pro demokratické Estonsko na jedné straně období ekonomického růstu, na straně druhé však bylo obdobím politické nestability. To bylo způsobeno zejména velkým počtem politických stran a z toho vyplývající nejednotnost vlády. Světová hospodářská krize se nevyhnula ani Estonsku a po období prosperity následoval tvrdý dopad jak v ekonomice, tak v politice, kde v důsledku neshod byla v roce 1934 rozpuštěna vláda a byl nastolen autoritářský režim, který se udržel až do roku 1938. Podepsáním Paktu o neútočení mezi Ruskem a Německem 23.9.1939 se Estonsko dostalo pod vliv Sovětského svazu, kterým bylo o měsíc později donuceno podepsat sovětsko-estonskou smlouvu o vzájemné pomoci, díky které začal Sovětský svaz na estonském území budovat vojenské základny. To byl však jen počátek. 16. června 1940 dalo Rusko Estonsku ultimátum za údajné porušování dohod a úmluv. Součástí hrozby byl také požadavek na sestavení nové prosovětské vlády. 21. června 1940 proběhly jednodenní

---

² údajně nelze prokázat přesné stáří nálezů, tudíž se údaje o prvním osídlení můžou lišit

volby s jednotnou kandidátkou a na základě jejich výsledku byla vyhlášena Estonská sovětská socialistická republika, která byla později přičleněna k Sovětskému svazu. Následující období nebylo pro Estonsko nijak příjemné. Sověti deportovali jim nepohodlné na Sibiř, poté bylo dobyt Němci a stalo se součástí Říše. Po porážce Německa ve druhé světové válce bylo Estonsko snadnou kořistí a i přes pokusy o vyhlášení nezávislého a samostatného státu bylo v roce 1944 znovu obsazeno sovětskými armádami na dlouhých 46 let.

Po několika letech protestů a partyzánských hnutí obyvatelé Estonska rezignovali na pomoc ze Západu a přesto, že hospodaření SSSR většina odsuzovala, začali v rámci svých omezených možností dělat vše pro to, aby nějak pomohli svému státu a tedy i sobě. Estonsku se také podařilo získat statut ekonomické experimentální republiky³, což výrazně prospělo růstu ekonomiky. V 70. letech o tento statut přišlo a díky sovětské centralizované politice upadla ekonomika do recese, která trvala až do roku 1985. V tomto roce se stal ruským prezidentem M. Gorbačov, který měl v plánu reformovat centrální plánování ekonomiky pomocí tzv. Perestrojky. Díky prosazení jeho politiky, která byla v Pobaltí velmi pozitivně přijímána, zaznamenala estonská ekonomika po dlouhých letech rozvoj a zlepšení. Koncem 80. let se stále více ozývaly hlasy o obnovení samostatnosti. Tyto tlaky nabývaly na síle a vzhledem k tomu, že válečný konflikt vyvolaný ze strany SSSR by jen poukázal na to, že Estonsko je pod silným tlakem, nabídl Gorbačov Estonsku ekonomickou nezávislost. Ovšem lidé, kteří si uvědomovali slábnoucí moc Ruska, požadovali nezávislost úplnou. V referendu, které proběhlo roku 1991 se pro nezávislost vyslovilo 78% hlasujících.

Estonsko se konečně dočkalo, když první oficiální uznání nezávislosti přišlo 22.srpna 1991 od Islandu a o dva dny později od těch, od kterých by se to čekalo nejméně, a to od Ruska. Poté se připojili i ostatní země a Estonsko se stalo v očích světa samostatným státem.

Svůj návrat mezi suverénní státy Estonsko podporovalo snahou o získání členství v Evropské radě, kooperací s Evropskou unií a vůlí stát se rovnocenným partnerem Evropě.

90. léta byla ve znamení hledání optimálního politického a ekonomického modelu, ale také korupčních skandálů vysokých politiků. V roce 1993 byla schválena žádost o volné obchodování s EU a Estonsko bylo přijato do Rady Evropy.

---

³ testování nových procesů a postupů převážně v průmyslu

4 TRANSFORMACE ESTONSKÉ EKONOMIKY

4.1 PŘEDPOKLADY PRO TRANSFORMACI

Geografická pozice mezi severskými státy a Ruskem byla vždy důležitým faktorem v ekonomice, politice, ale i kultuře. Během období růstu znamenala jisté odbytiště a křižovatku obchodních cest a v období krize politickou závislost, která byla pro následující fungování samostatného státu neocenitelnou zkušeností.

V případě Estonska byla geografická poloha, resp. sousedství s Finskem velmi přínosné. Podobnost estonštiny a finštiny byla velmi důležitá hlavně během prvních let samostatnosti, ať už v oblasti obchodování a ekonomiky, pomoci při nastolování demokracie či jen vysílání televize. Toto blízké spojení hrálo později klíčovou roli také v přeorientování zahraničního obchodu z východu na západ a přispělo také ke snadnější integraci se Západním světem a hlavně s EU.

Surovinové bohatství, z něhož nejvýznamnější byla živičná břidlice⁴ významně ovlivnilo strukturu a dynamiku estonské ekonomiky. Estonské zásoby pokrývaly více než 50% spotřeby energie, pokrytí zbytku potřeb bylo zajišťováno centrálně z Ruska. V okamžiku, kdy se Estonsko osamostatnilo, vznikla nová potřeba zajišťování zdrojů energie, ovšem už za ceny, které byly stanoveny trhem. V těchto podmínkách, mnoho států předpokládalo, že Estonsko nedokáže unést finanční zátěž vyplývající z nákupu energií, avšak obavy se nenaplnily.

Konec komunistické nadvlády nastolil v zemi skutečný chaos. Obchody byly prázdné a tehdejší měna - ruský rubl už neměl žádnou hodnotu. Reálné mzdy šokově poklesly téměř o polovinu, celková produkce pak o třetinu. Ruku v ruce bleskově vzrostla hodnota inflace, která v roce 1992 činila více než 1000 % a nedostatek surovin zvýšil ceny paliva až o 10 000 %. V důsledku nešetrného ruského zacházení také nezůstalo nic, co by mohlo Estonsko nabídnout okolnímu světu, takže světovými odborníky bylo považováno za další „bývalou sovětskou republiku“ bez větších nadějí na lepší budoucnost.

Už ani optimističtí Estonci nevěřili, že dosavadní malé krůčky byly dostačující a uvědomili si, že je třeba udělat ten zásadní krok, aby bylo dosaženo cílů, které jim byly přislíbeny. To byl hlavní důvod, proč v prvních svobodných volbách v roce 1992 vyhrála strana, která nabízela co nejradikálnější odtržení se od bývalého režimu a nejučinnější

---

⁴ z anglického „oil shale“ - zdroj nafty

reformní program. Reformě smýšlející vláda však neměla mnoho času, protože nebylo jasné, jak dlouho vydrží voličům trpělivost. Po vzoru polské reformy vláda vsadila na to, že „Hořké léky je snadnější přijmout jednorázově, než v delší sérii dávek“⁵. Teorie této šokové terapie je založena na tom, že liberalizace, resp. nově nabytá samostatnost, vytváří ve společnosti zvláštní atmosféru, ve které vláda může přijímat a vykonávat politická rozhodnutí, která by se jinak setkala s neshodou obyvatelstva. Krize je podle této teorie považována za příležitost. Dokonce i zkušenosti ze střední a východní Evropy prokázaly, že neexistuje spojitost mezi mírou nespokojenosti společnosti a intenzitou reform. Estonsko se snažilo poučit z těchto zkušeností.

Z vlastního reformního procesu vyplynuly dva základní poznatky. Jedním z nich je, že je nutné se postarat o politickou stabilitu a potom provést kroky ve vlastní reformě. Druhý je ten, že je třeba jednat hned a jít takzvaně přes mrtvoly, což znamená, že je nutné přijmout reformu a udržet ji i přes komplikace, které s sebou přináší. Bylo nutné se vypořádat s politikou v první řadě, protože udržení reformy je možné pouze prostřednictvím lidí, tedy demokracii a pravidelných svobodných voleb.

4.2 MĚNOVÁ REFORMA

Počátky reformy v Estonsku byly podobné těm, které proběhly ve střední a východní Evropě. Ve střední Evropě začaly reformy o 2-3 roky dříve (1989-1990), což sice není mnoho, ale i tak byla tato ztráta času rozhodující a díky ní zůstalo estonské hospodářství nadále v úpadku.

První uskutečněná reforma v Estonsku byla měnová reforma z léta roku 1992. Zavedení vlastní měny bylo jedním z nejdůležitějších úkolů a na počátku se zdálo být nemožné. Byly navrhovány různé způsoby reformování, ale všechny měly společné cíle: eliminace finančních vlivů z východu, dosažení rovnováhy směnného kurzu, která by byla založena na nabídce a poptávce a vypořádání se s finanční krizí.

Estonsko spustilo měnovou reformu v červnu 1992 a stalo se první zemí bývalého Sovětského svazu, které se podařilo zavést vlastní měnu. Použitím systému currency board byla estonská koruna plně směnitelná od prvního dne stanovení jejího kurzu vzhledem k německé marce. Currency board je měnová autorita, která je potřebná pro udržování pevného směnného kurzu k cizí měně. Pevný kurz byl stanoven 1DM = 8EEK. Kurz byl

---

⁵ Leszek Balcerowicz, "Understanding Postcommunist Transitions," *Journal of Democracy*, Vol. 5, No. 4 (October 1994) Dostupný z WWW: <<http://www.heritage.org/Research/WorldwideFreedom/bg2060.cfm>>.

úmyslně podhodnocen, aby bylo vytvořeno prostředí pro lepší vnitřní obchod a začínající obchodníci nebyli ohroženi importem zboží ze zahraničí. Tím, že byla zvolena fixace k tak silné měně jakou byla německá marka, byla vytvořena důvěra v estonské hospodářství.

Aby ale mohlo být využíváno všech výhod, které systém currency board poskytoval, bylo potřeba stabilizovat rozpočet. V praxi je však vyrovnávání rozpočtu velmi nepopulárním činem. Priorita vyvážení rozpočtu měla v Estonsku nejenom dobré základy v celospolečenském ekonomickém postoji, ale hlavně v tom, že to bylo jediné východisko z dané situace. To se ukázalo v několika dalších zemích střední a východní Evropy, kde bylo prokázáno, že měnová reforma nemá šanci na úspěch, pokud není kladen dostatečný důraz na rozpočet. Stabilizace rozpočtu se stala úkolem nové vlády zvolené v září 1992. V rámci nezbytného vyrovnání rozpočtu bylo třeba co nejvíce snížit množství dotací a také regulovat velikost vlády a výdajů s ní spojených. To samozřejmě bylo přijato s velkou nelibostí jak na straně obyvatel (demonstrace, protesty), tak na straně vlády, která se snažila škrty omezit na minimum.

Dosažení makroekonomické rovnováhy bylo stanoveno jako prioritní cíl Estonska. Hlavními prostředky pro to byla měnová reforma, striktní omezování stanovené měny a již zmíněná vyrovnanost rozpočtu. Bez možnosti tisknout peníze měla vláda jen jedinou možnost a to bylo snížení výdajů. Estonsko mělo možnost využít pro vyrovnání deficitu rozpočtu úvěr, který nabízel Mezinárodní měnový fond, to však odmítlo, protože vláda se rozhodla, že budoucnost země bude založena na fungujících reformách a ne na půjčkách a úvěrech.

Prvním výrazným impulsem bylo rozhodnutí o zrušení dotací pro státem vlastněné podniky, které byly vyhodnoceny jako neefektivní. Tím byl podpořen rozvoj soukromého sektoru jako takového a zastaralé výrobní sektory, do kterých každoročně přitékali obrovské částky, přestaly brzdit rozvoj ekonomiky.

Estonsko bylo podle očekávání zasaženo nevyhnutelným poklesem, průmyslové i zemědělské produkce, HDP a s tím spojené životní úrovně. Jakýkoliv pohyb směrem k prosperitě byl podmíněn odstraněním staré, neefektivní a uměle podporované činnosti a vytvořením fungujícího trhu. V roce 1993 byly viditelné první skutečné výsledky a úspěchy těchto opatření. Makroekonomická situace byla částečně stabilizována. Míra inflace poklesla z hodnoty 1000% v roce 1992 na necelých 90% v roce 1993 a o dva roky později dokonce na 29%. Ekonomika se dokázala přeorientovat z východu na západ a zahraniční obchod začal čile růst. Všechny tyto úspěchy, které byly znamením, že zvolená

cesta je správná, daly Estonsku šanci přejít do druhé fáze reformy, která by zemi dovedla ke skutečnému dlouhodobému růstu.

Touto druhou fází bylo otevření se světu. Estonsko snížilo obchodní sazby, odstranilo celní bariéry a zrušilo všechna obchodní omezení, čímž vytvořilo zónu volného obchodu. Tato otevřená obchodní politika se ukázala jako velmi přínosná pro posílení hospodářské soutěže a urychlení rekonstrukce a rozvoje státu. Volný trh také přilákal do Estonska řadu zahraničních investorů, kteří zde zakládali podniky převážně orientované na export. To se samozřejmě setkalo s nevolí zejména u opozice, která se ozývala zejména s tím, že stát by měl hájit domácí producenty. Aby vláda vyslyšela požadavky opozice, ale zároveň si pojistila i příjmy plynoucí ze zahraničních investorů prosadila rovné postavení mezi oběma skupinami. Cizí investoři byli uklidněni zákonem o prodeji půdy, čímž jim bylo dokázáno, že je s nimi počítáno a domácí zase byli uspokojeni snížením či zrušením privilegií pro cizozemské investory. Tato systematická práce vlády přispěla k posílení zahraničních investic. Estonsko se během několika málo let proměnilo z hlediska investování z nezajímavé země na hlavní cíl.

Jako odměnu za snahu vlády se Estonsko stalo státem, který obdržel více zahraničních finančních prostředků na 1 obyvatele, než jakákoliv jiná země střední a východní Evropy. Tento velký příliv pomohl vybudovat nová pracovní místa, modernizovat staré továrny, přinesl s sebou nové poznatky a technologie a učinil tím zemi ještě více konkurenceschopnou a atraktivnější⁶.

4.3 PRIVATIZACE

To, že privatizace v Estonsku byla rozhodující nejlépe dokládá fakt, že více než 2/3 HDP vyspělých států pochází ze soukromého sektoru. Estonský privatizační program byl jeden z nejambicióznějších z těch, které byly navrženy ve státech střední a východní Evropy. Během tohoto procesu bylo privatizováno více než 80% státních podniků.

---

⁶ LAAR, Mart. The Estonian Economic Miracle. *Backgrounder* [online]. 2007, no. 2060 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.heritage.org/Research/WorldwideFreedom/bg2060.cfm>>.

4.3.1 MALÁ PRIVATIZACE

Základem bylo schválení legislativní stránky privatizace, které proběhlo v roce 1990. V počátcích byly patrné obavy z nákupu státního majetku, které byly ještě podporovány názory, že jsou prodávány, díky hodnotě inflace, za nízké ceny. Další problém byl ve strachu, že by se hlavní národní podniky mohly dostat zpět pod nadvládu Ruska, pro které by díky otevřenosti trhu a dostatečnému množství kapitálu nebyl problém nákupu. Zavedení vlastní měny ale povzbudilo Estonce a jejich názor na privatizaci se změnil. Do konce roku 1995 bylo privatizováno přes 1200 menších podniků v hodnotě cca. 125 000 000 EEK.

4.3.2 VELKÁ PRIVATIZACE

Tzv. Velká privatizace, která se týkala asi 300 největších podniků začala na konci roku 1992 a do roku 1994 proběhlo 9 kol privatizace, kterých se zúčastnili, vzhledem k liberální zahraniční politice, také zahraniční subjekty. Požadavek, aby byly domácí zájemci nějakým způsobem zvýhodněni, byl vyslyšen tím, že se Estoncům dostalo možnosti nakoupený majetek splácet. Na druhou stranu byl žádoucí příliv zahraničního kapitálu, takže cizím investorům byla nabízena, jako jakási kompenzace, možnost nákupu pozemku, který k podniku patřil. Kritériem úspěchu při prodeji byla nejenom nabídnutá suma, ale třeba také počet příslibených pracovních pozic.

K prodeji státních podniků se připojila i privatizace zemědělství, ovšem od roku 1995 už jen v rámci domácích zájemců. Během těchto tří let celkem přešlo do soukromého vlastnictví 406 objektů za více než 2,5 miliardy EEK a bylo zajištěno přes 50 000 pracovních míst.

4.3.3 ZÁVĚREČNÁ FÁZE PRIVATIZAČNÍHO PROCESU

Vzhledem k faktu, že většina státního majetku byla už v rukou soukromých vlastníků, nebyl objem uskutečněných obchodů už tak významný. Jednalo se spíše o privatizace tzv. veřejných služeb, jako například energetických společností, dopravy. Při jednání o prodeji vznikaly spory ohledně toho, zda by nebylo vhodné, aby některé klíčové podniky zůstaly v rukou státu, popř. aby stát byl alespoň majoritním vlastníkem.

Nejvýznamnějšími privatizovanými podniky, v tomto období, byla státní železnice a telekomunikační služby. V obou případech si stát ponechal zhruba třetinový podíl (34%, resp. 27%).

Na začátku kapitoly bylo zmíněno, že hlavním důvodem pro privatizaci byl malý podíl soukromého sektoru na HDP. Její cíl byl splněn, na konci 90. let už dosahoval 75%, což je více, než bylo očekáváno.⁷

4.4 DAŇOVÁ REFORMA A STRUKTURA DANÍ

Daňová reforma byla dalším nutným krokem pro stabilizaci příjmů státního rozpočtu. V roce 1992 DPH byla zvýšena ze základní staré sazby o 8% a to na 18%, zisk firem a právnických osob byl zdaněn 35%. Nejhůře na tom byli obyčejní pracující, už tak dost vysoká daň pro fyzické osoby byla zvýšena přesně na polovinu, tedy 50% ze zisku.

O dva roky později vyvrcholila nespokojenost se stanovenými sazbami a tak proběhla v pořadí už druhá reforma. Jejím základem bylo zavedení rovné daně.⁸ Sazba DPH se nezměnila, ale sazba zbylých daní byla snížena na 26%, což byl výrazný propad hlavně u daně fyzických osob.

Důležitým prvkem pro příliv zahraničního kapitálu byly daňové úlevy. Ty se týkaly prvních 4 let, kdy v první polovině nebyla povinnost zdaňovat a v následujících dvou byla sazba daně 50% běžné.

Koncepce rovné daně se udržela až do dnešní doby, a to roku 2004 dokonce ve stejné výši. V roce 2005 byla sazba snížena o 2 procentní body a na následující roky je plánováno snižování sazby této daně o 1% ročně. Toto snižování by mělo trvat až do roku 2011, kdy by konečná výše daně měla být 18%.

Dalším specifickým znakem estonského daňového systému je zákon, podle kterého zisk, který je reinvestován, nepodléhá daňové povinnosti. Význam reinvestování zisku je velmi vysoký, jak dokládá i fakt, že reinvestovaný zisk v roce 2007 představoval 35% z celkových zahraničních investic.⁹

---

⁷ PURJU, A.. *Political Economy of Privatisation in Estonia* [online]. Heriot Watt University, 1996 , 4.4.2009 [cit. 2009-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://ideas.repec.org/p/hwe/certdp/9602.html#author>>.

⁸ Estonsko bylo první evropskou zemí, která tento systém zavedla.

⁹ *Businessinfo.cz* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/estonsko-financni-a-danovy-sektor/5/1000907/>>.

5 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

Hrubý domácí produkt (HDP, v mezinárodních pramenech GDP od Gross domestic product) je tržní hodnota veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období. Časovým obdobím bývá obvykle rok. V mezinárodních srovnáních se také používá HDP na obyvatele (HDP na hlavu)¹⁰.

5.1 VÝVOJ HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU

Tabulka 1: HDP a míra růstu HDP v letech 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
HDP (mil EEK)	31 349,4	43 182,4	56 727,3	69 886,1	78 426,7	83 472,6	95 491,0
Míra růstu	-1,6%	2,2%	5,7%	11,7%	6,7%	-0,3%	9,7%
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
HDP (mil. EEK)	108 218,3	121 372,2	136 010,1	151 012,1	173 530,2	205 038,0	
Míra růstu	7,7%	7,8%	7,1%	7,5%	9,2%	10,4%	

zdroj: *Estonický statistický úřad : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stat.ee/>>.

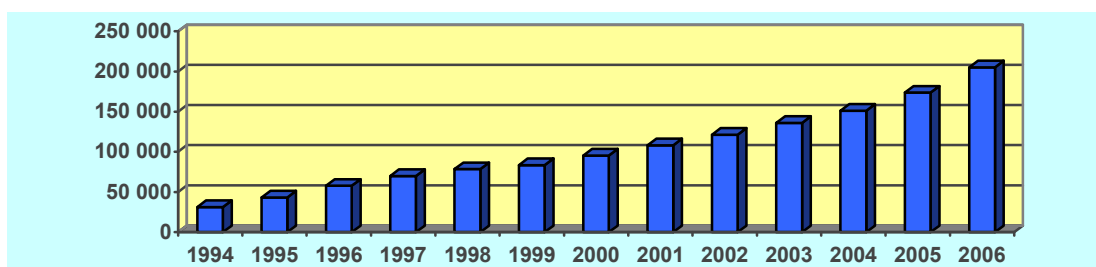
Následky sovětské okupace byly v počátcích transformace estonské ekonomiky více, než patrné. Díky přírodním podmínkám, které byly pro zemědělství a hlavně lesnictví příznivé, významnou část HDP tvořila primární sféra.

Estonské hospodářství dnes patří k nejrychleji rostoucím na světě. V posledních letech se tempo růstu pohybuje okolo 10% ročně. Přes určité obavy a to jak uvnitř země, tak v celosvětovém pohledu, si estonská ekonomika, stejně jako estonská měna, zachovala svou nabytou solventnost a odolnost.

¹⁰ PAVELKA, T. *Makroekonomie : základní kurz*. [s.l.] : Melandrium, 2007. 278 s .

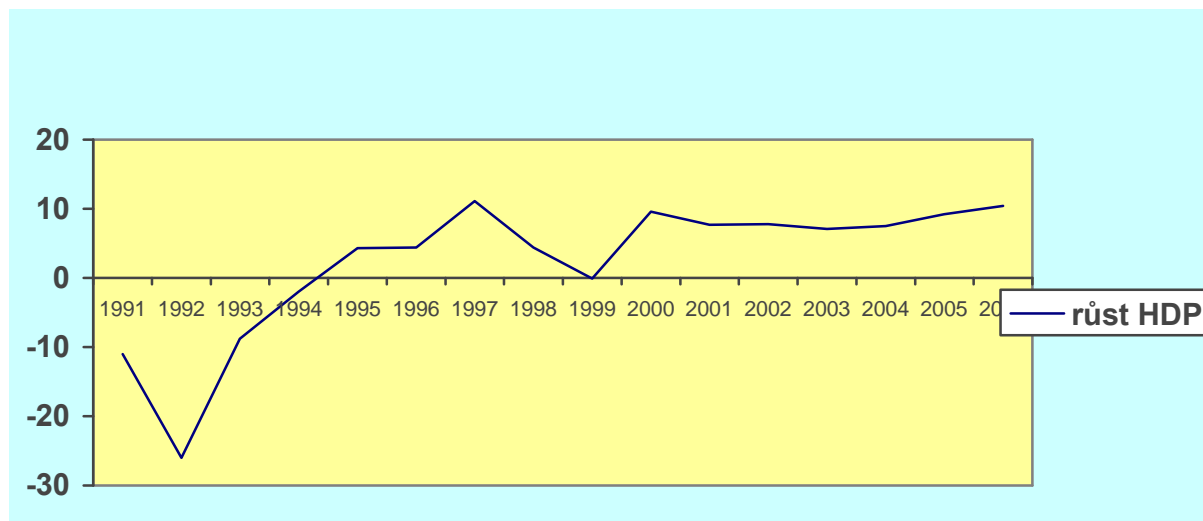
Hořká medicína, která byla Estoncům naordinována v rámci transformačního procesu se odrazila v budoucím vývoji ekonomiky. Inflace sice dokázala být potlačena, ale za cenu téměř nemožného získání půjčky. Spolu s nízkou domácí poptávkou a unáhlenou snahou o zpřetrhání vazeb s Ruskem se dostalo hospodářství do recese. Ta dosáhla svého dna v roce 1992 a ekonomika se dokázala stabilizovat až o dva roky později.

Graf 1: Vývoj HDP v letech 1994-2006

zdroj: *Estonská národní banka : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.bankofestonia.info/pub/en/dokumentid/statistika/>>.

Graf 2: Tempo růstu HDP v letech 1991-2006 (v %)

zdroj: *Estonský statistický úřad : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stat.ee/>>.

5.1.1 ESTONSKÝ HOSPODÁŘSKÝ ZÁZRAK (1995-1997)¹¹

Za hlavního strůjce je považován Mart Laar, který se dostal k moci ve volbách v roce 1992. Jeho zásluhou byla prosazena rovná daň z příjmu ve výši 26%. Během svojí vlády se také pokusil odstranit dovozní a vývozní omezení, což se mu podařilo. V důsledku toho zahraniční obchod vzrostl o téměř 200%. V roce 1995 se poprvé dostala inflace pod 30%, nezaměstnanost činila přes 9%

V následujících letech pokračovala klesající tendence inflace. V roce 1996 poklesla o 6% a o rok později dokonce o dalších 10%. HDP rostlo tempem okolo 4%. Díky ekonomickému růstu se staly úvěry dostupnější, tím pádem vzrostly také výdaje domácností a k růstu životní úrovně. Vzhledem k rostoucím požadavkům obyvatel výrazně vzrostl objem importů, což způsobilo vnější nerovnováhu. Růst exportu i importu, tempo růstu HDP, který v roce 1997 dosáhl 11,1% způsobily obavu o udržitelnost daného stavu a tak vláda přistoupila k mírným restriktivním opatřením, což se projevilo v následujícím období.

5.1.2 KRIZE ESTONSKÉ EKONOMIKY

Již zmíněná opatření pomalu odsoudila stát ke krizi, která Estonsko postihla v letech 1998 a 1999. Jak je patrné z grafu 1, po letech růstu, kterého ekonomika dosahovala, přišel útlum, kdy tempo růstu hrubého domácího produktu pokleslo o 6,6%, respektive o alarmujících 11,2% v roce 1999. Ačkoliv opatření vlády fungovala, schodek platební bilance byl výraznější, než se očekávalo, pokračování státních restrikcí bylo žádoucí.

Zpomalení pozitivního vývoje ekonomiky mělo sice více příčin, jednou z hlavních však byly špatné prognózy ohledně ruského hospodářství, na které byl brán větší ohled, než si Estonci chtěli připustit. Právě ruská krize a s ní spojené problémy a exportem jsou udávány jako další příčiny zastavení růstu HDP.

I když hovoříme o krizi, celkově byl pokles tempa růstu HDP z makroekonomického hlediska prospěšný. Schodek platební bilance se stabilizoval a inflace nadále klesala.

---

¹¹ překlad z anglického: LAAR, Mart. The Estonian Economic Miracle. *Backgrounder* [online]. 2007, no. 2060 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.heritage.org/Research/WorldwideFreedom/bg2060.cfm>>.

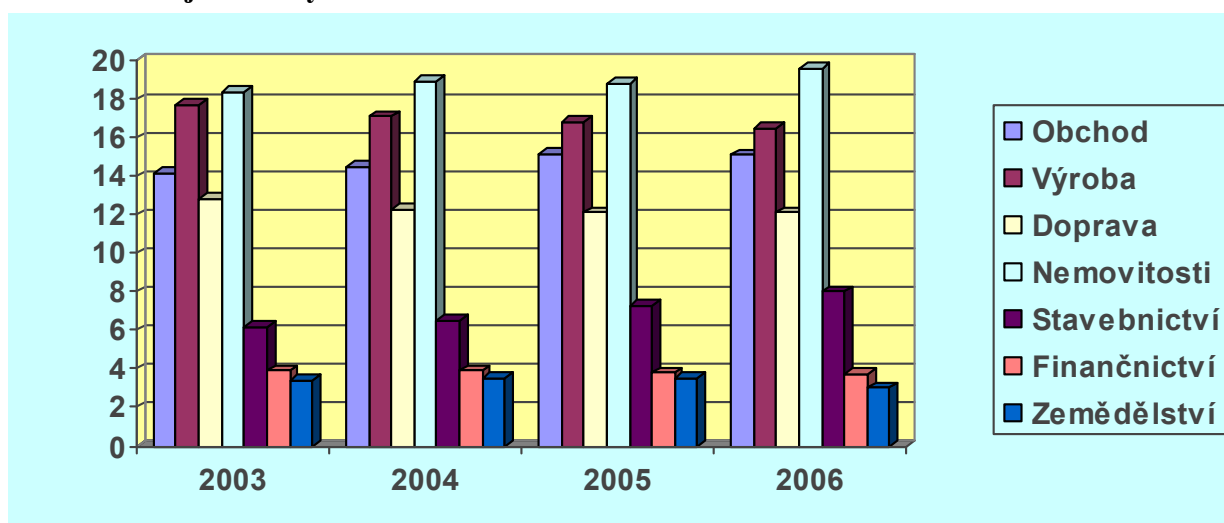

5.2 TVORBA HDP

S počátkem vzniku samostatného Estonska byla ekonomika tvořena převážně těžkým průmyslem a zemědělstvím. Bylo to spojeno s okupací Ruskem, kdy Estonsko zajišťovalo průmysl, který byl zrovna potřeba. Služby byly až do osamostatnění na velmi nízké úrovni a tudíž jejich podíl na HDP byl nevýrazný. To se však změnilo s příchodem samostatnosti a transformace celé ekonomiky. Podíl služeb najednou tvořil více než polovinu zdrojů estonského HDP. Pokud podíl nějakého sektoru stoupne, musí to být vždy na úkor jiného a v našem případě tomu nebylo jinak. Podíl průmyslu z většinového najednou klesnul na méně než 25% a pokles se netýkal jen průmyslu, ale i zemědělství, potažmo celé primární sféry.

Z grafu je patrné, že v současné době je podíl jednotlivých odvětví na tvorbě hrubého domácího produktu stabilizovaný a přibližně odpovídá členění ostatních zemí EU.

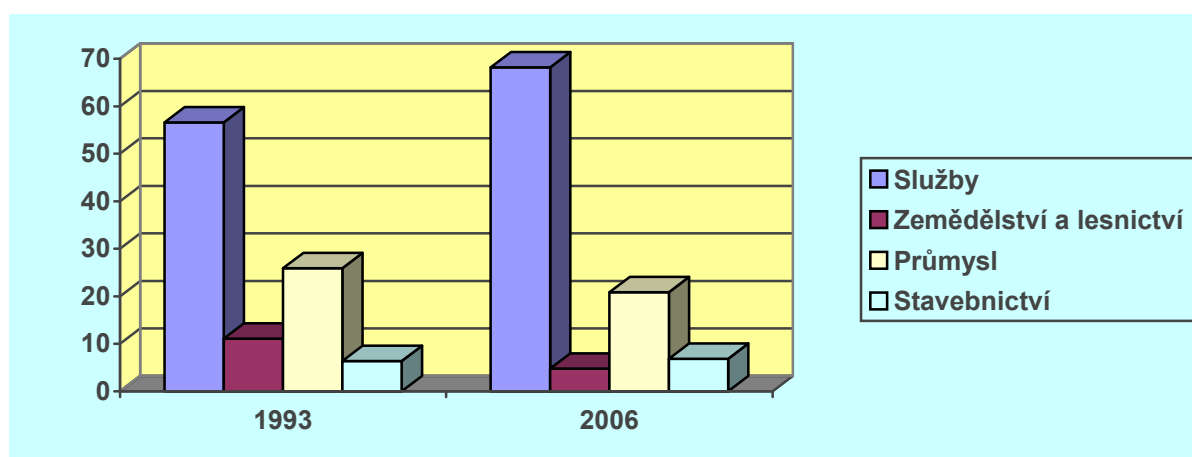
Graf 3: Podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HDP v letech 2003-2006

Zdroj: *Businessinfo* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/estonsko/1000907/>>.

Jak již bylo řečeno, podíl služeb rostl hlavně na úkor primárního sektoru tj. zemědělství a lesnictví. Čísla v letech 1993 jsou již po osamostatnění a začátku transformace ekonomiky, tudíž změna do roku 2006 nebyla nijak zásadní. Bohužel nejsou dostupné údaje z let před rokem 1990, kde by byly změny ve struktuře ještě zásadnější.

Graf 4: Porovnání podílu sektorů na tvorbě HDP v letech 1993 a 2006

zdroj: *Estonský statistický úřad : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stat.ee/>>.

5.3 STRUKTURA ESTONSKÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

5.3.1 PRŮMYSL

Průmyslová výroba po vyhlášení samostatnosti výrazně poklesla. Hlavní příčinou byla snaha o odstranění zbytků ruského průmyslu, který byl pro nové Estonsko nepotřebný. Na pozadí tohoto procesu byla také snaha, aby Rusové, kteří byli přivedeni do Estonska právě jako průmysloví pracovníci, byli donuceni opustit zemi.

Nejvýznamnějšími podniky jsou Elcoteq (mobilní telefony Nokia) a Galvex (výroba pozinkovaných plechů). Pokles tempa růstu HDP v roce 2007 a také malá poptávka způsobují problémy v dalších průmyslových odvětvích – dřevozpracujícím (meziroční pokles o 10%) a textilním (růst nákladů, levná konkurence z Číny).

Velmi významná je pro Estonsko živičná břidlice, která se používá jako zdroj energie při spalování v elektrárnách. V současnosti se pro ní našlo i nové využití v chemickém průmyslu, které je, vzhledem k rostoucím cenám energií, vysoce výnosné.

5.3.2 ZEMĚDĚLSTVÍ A RYBOLOV

Podíl zemědělství na tvorbě hrubého domácího produktu je nízký a lze u něj zaznamenat sestupnou tendenci. Je to způsobeno hlavně nepříznivými podmínkami pro zemědělskou produkci. Podmínky nejsou ideální a navíc je většina území pokryta lesy. Rozloha území vhodného pro obdělávání je asi 15% z celkové.

Také podíl rybolovu, dříve velmi významného, je velmi nízký, hlavně díky sovětské nadvládě a uzavřenosti Baltského moře. V současnosti znovu existují podniky, které se zabývají lovem a chovem ryb, ale i přesto je většina poptávaného množství dovážena z Litvy, Lotyšska a Norska. Nově je také iniciován projekt v hodnotě téměř 100 mil. eur, na obnovu rybolovu.

5.3.3 SLUŽBY

Služby jsou nerychleji se rozvíjejícím odvětvím. Z tohoto hlediska je velmi významná poloha Estonska, kdy je důležitou křižovatkou a námořním přístavem.

Nejdynamičtějším sektorem služeb jsou informační technologie. Jejich dostupnost a využití jsou na vysoké úrovni. V roce 2007 bylo k internetu připojených 287 600 domácností, což je více, než 52%. Počet obyvatel, kteří využívají počítač je téměř 700 000 z čehož asi 90% používá také internet. Téměř 83% dotázaných uživatelů internetu potvrdilo, že využívají služeb internetového bankovníctví. Přes 50% potom, že přes internet objednávají knihy, lístky na kulturní akce atp.¹²

Dalším odvětvím, které se těší vysoké popularitě je cestovní ruch. Nejvíce turistů je finské národnosti, přičemž kromě návštěvy státu je hlavním důvodem výhodnější nákupů některých statků.

Co se týče služeb v dopravě, významně se projevilo zhoršení obchodních vztahů s Ruskem. Rusko se rozhodlo přestat využívat estonské přístavy a pro export ropy a ostatních surovin chce využívat svoje vlastní přístavy. V důsledku toho poklesl roční obrat největšího estonským přístavům o více než 10%. Ze stejné příčiny se potýká s problémy také estonská železnice. Jejím hlavním ziskem byl převoz nerostného bohatství z Ruska, nyní se však snaží přeorientovat na dopravu z Evropské unie do Ruska. Celkově zaznamenala nákladní doprava pokles o 17% (v roce 2007 oproti 2006). Estonské letiště skončilo, jako jeden z mála dopravních subjektů, s kladným výsledkem. Ovšem tato kladná čísla se týkají hlavně přepravy osob, protože jako nákladní dopravní prostředek se letadla téměř nevyužívají.¹³

---

¹² dle výzkumu Estonského statistického úřadu. Databáze <http://www.stat.ee>

¹³ zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/estonsko/1000907/> není-li uvedeno jinak

6 INFLACE

Inflace znamená růst všeobecné cenové hladiny. Při inflaci vlastně klesá kupní síla peněz, rostou-li ceny, pak si můžeme za stejný obnos peněz koupit méně. Opačným jevem k inflaci je deflace – tedy pokles cenové hladiny, zatímco dezinflace je snižování míry inflace.¹⁴

6.1 VÝVOJ INFLACE

Na počátku 90. let díky počátku transformace ekonomiky dosáhla inflace několika stovek procent. Nejvyšší naměřená míra inflace byla v roce 1992 a činila 1076%. Zlepšení nastalo až se stabilizací ekonomiky a zavedením vlastní měny. Díky estonské koruně inflace klesla během jednoho roku pod hranici 100% a její klesající tendence se potvrzovala i v následujících letech. V roce 1999 opustila estonská koruna fixaci na německou marku a nový fixní kurz byl stanoven vůči jednotné evropské měně – euru. Vzhledem ke stále rostoucí stabilitě estonské ekonomiky byly změny v inflaci (ať už pokles nebo růst) výrazně ovlivněny vývojem kurzu evropské měny vůči americkému dolaru, jak je viditelné například v letech 2000 a 2001, kdy kurz eura k dolaru poklesl.

Tabulka 2: Míra inflace v letech 1993-2006

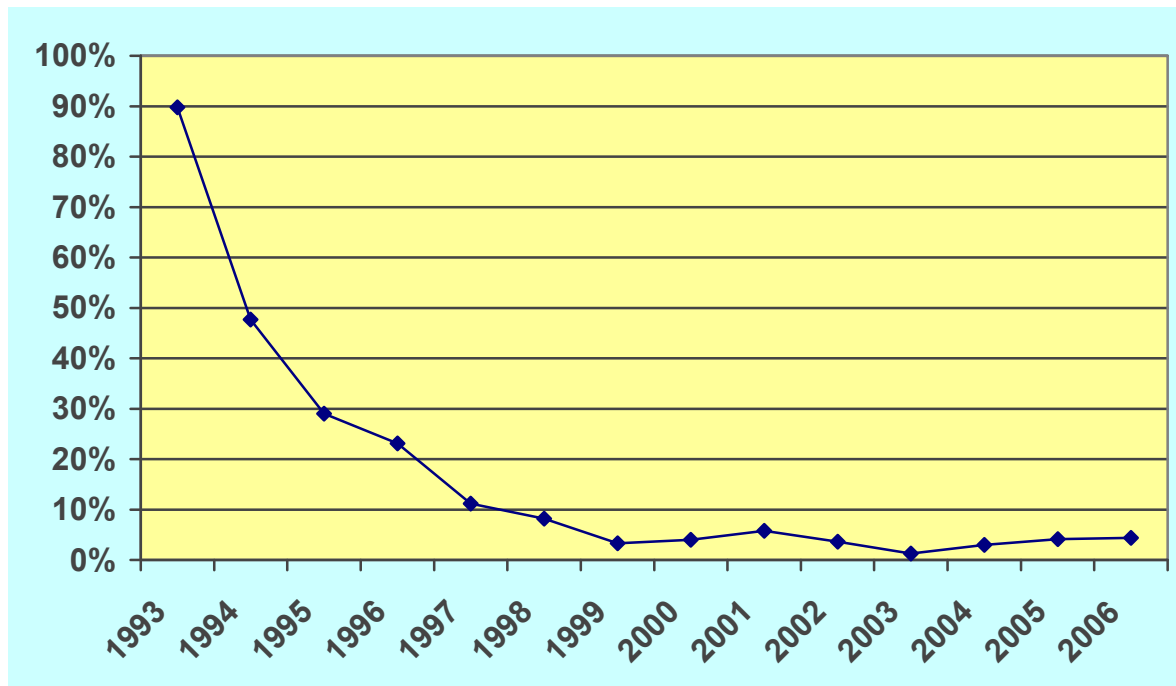
ROK	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
MÍRA INFLACE	1076%	89,8%	47,7%	29,0%	23,1%	11,2%	8,2%	3,3%
ROK	2000		2001	2002	2003	2004	2005	2006
MÍRA INFLACE	4,0%		5,8%	3,6%	1,3%	3,0%	4,1%	4,4%

zdroj: *Estonská národní banka : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.bankofestonia.info/pub/en/dokumentid/statistika/>>.

¹⁴ PAVELKA, T. *Makroekonomie : základní kurz*. [s.l.] : Melandrium, 2007. 278 s.

Jak je patrné z grafu, inflace má během posledních let mírně rostoucí tendenci. Ani v dalších letech se tento trend neměnil, když hlavní příčinou růstu inflace bylo zvýšení spotřební daně na benzín, naftu, zemní plyn, elektřinu, ale i na alkohol a tabák v roce 2008.

Graf 5: Vývoj míry inflace v letech 1993-2006

zdroj: *Estonská národní banka : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.bankofestonia.info/pub/en/dokumendid/statistika/>>.

Vývoj inflace byl takový, jaký byl vládou a odborníky očekáván. Hyperinflace na počátku 90. let byla potlačena zavedením samostatné měny a díky stabilizačním procesům, při kterých se zvyšovala efektivnost a samostatnost estonské ekonomiky se během několika málo let (poprvé v roce 1998) dostala pod hranici 10%. V současné době je inflace stabilně pod hranicí 10%, mírný růst je způsoben daňovou politikou estonské vlády a výkyvy kurzu eura k americkému dolaru.

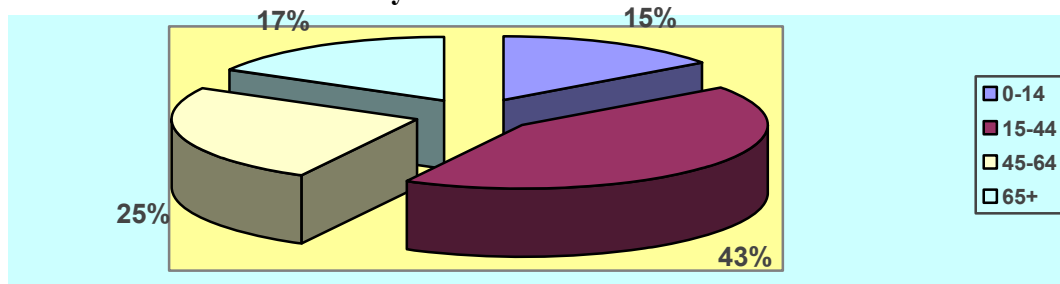
7 OBYVATELSTVO A NEZAMĚSTNANOST

7.1 OBYVATELSTVO A JEHO STRUKTURA¹⁵

Estonsko s počtem obyvatel něco přes 1,3 milionu patří k malým státům. Hustota osídlení zde dosahuje 29 osob na kilometr čtvereční. Dvě třetiny obyvatel žijí ve větších městech, zbývající třetina pak na venkově. Téměř $\frac{3}{4}$ obyvatelstva tvoří rodilí Estonci, většina ze zbývající části je tvořena Rusy, kteří zde zůstali ještě z dob okupace, popř. jejich potomky.

Přirozený přírůstek obyvatelstva je stejně jako ve většině evropských zemí mírně záporný a činí -0,4%.

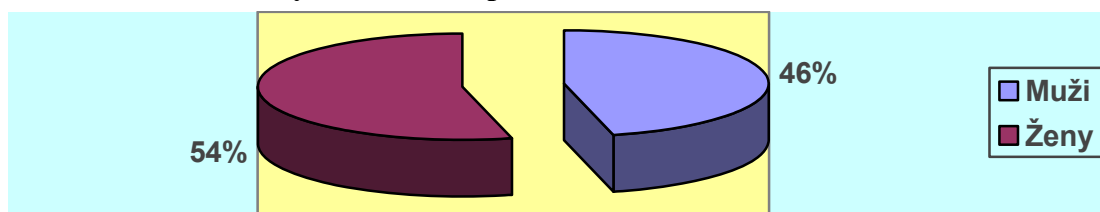
Graf 6: Věková struktura obyvatelstva

zdroj: ČSÚ : databáze [online]. 2008 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/24003E0626/\\$File/4032081102.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/24003E0626/$File/4032081102.pdf)>.

V porovnání pohlaví dominují ženy, je to částečně způsobeno i ruskou okupací, kdy muži byli povoláni, kam bylo třeba a v případě nesouhlasu deportováni na Sibiř. Počet žen je 724 162 a mužů 618 245.

Graf 7 : Struktura obyvatelstva dle pohlaví

zdroj: *Estonský statistický úřad* : databáze [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stat.ee/>>.

¹⁵ údaje uvedené v této kapitole jsou k 1.1.2007, není-li uvedeno jinak

7.2 NEZAMĚŠTNANOST

Za nezaměstnaného je v ekonomické teorii považována osoba schopná pracovat, která však nemůže najít placené zaměstnání. Nezaměstnaní jsou osoby starší 15-ti let, které splňují tři následující podmínky.

- a) nejsou zaměstnané nebo sebezaměstnané
- b) aktivně hledají práci (např. přes úřad práce, zprostředkovatelny práce, inzeráty...)
- c) jsou schopné nastoupit do práce nejpozději do 14 dnů

Míra nezaměstnanosti je procento nezaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva

$$u = \frac{U}{E + U}$$

u - míra nezaměstnanosti

U - počet lidí bez práce E - počet zaměstnaných lidí

L - celkový počet pracovních sil (L=E+U)¹⁶

7.2.1 VÝVOJ NEZAMĚŠTNANOSTI

V sovětském pojetí jako takovém nezaměstnanost neexistovala, protože každý práce schopný jedinec měl práci, byť celková efektivnost tohoto okázalého divadla pro okolní svět byla nízká.

Začneme-li na počátku 90. let, míra nezaměstnanosti byla velmi nízká, v prvních letech samostatnosti se pohybovala okolo 1,5%, v předchozích dvou letech je dokonce evidována na úrovni poloviny procentního bodu. Celková restrukturalizace ekonomiky se samozřejmě promítla i v nezaměstnanosti. Privatizace s sebou sice přinesla možnost nabídky práce, avšak soukromí vlastníci se zaměřili spíše na kvalitu, než kvantitu a to platilo nejen ve výrobě, ale i u lidské síly.

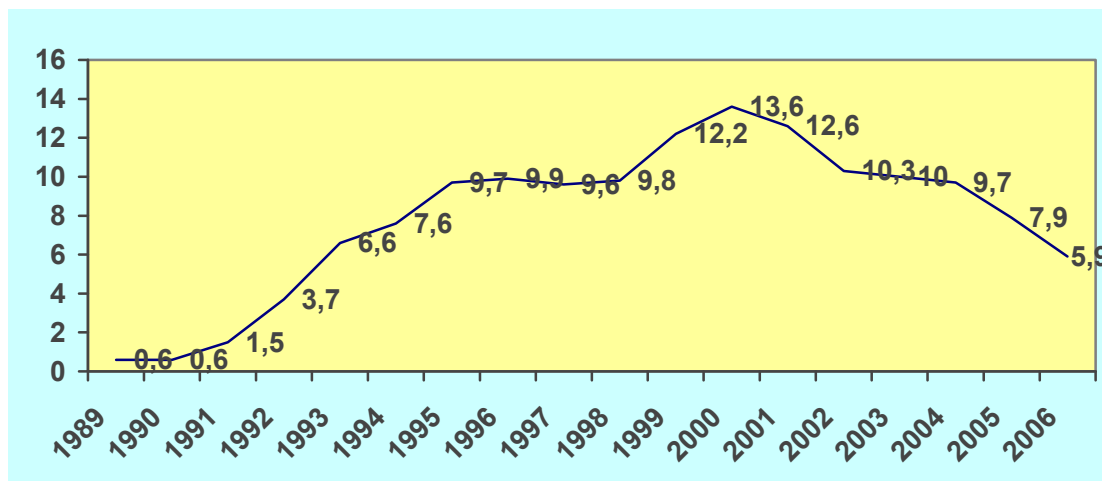
Jak již bylo řečeno v kapitolách 4.2 a 4.3, vývoj ekonomiky se v roce 1995 stabilizoval a tak i z grafu je patrné, že na několik následujících let se růst nezaměstnanosti výrazně zpomalil a pohyboval se v rámci velmi nízkých meziročních změn. V roce 1997

---

¹⁶ PAVELKA, T. *Makroekonomie : základní kurz*. [s.l.] : Melandrium, 2007. 278 s.

byl dokonce poprvé zaznamenán propad nezaměstnanosti i když pouze o čtvrt procentního bodu..

Graf 8: Vývoj nezaměstnanosti v letech 1989-2006

zdroj: OECD : databáze [online]. 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://stats.oecd.org/WBOS/index.aspx>>.

Estonický statistický úřad : databáze [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stat.ee/>>.

Po období stability a růstu dolehla na rychle rostoucí ekonomiku Estonska hospodářská krize, která ač byla relativně krátkodobá, způsobila největší škody právě z hlediska zaměstnanosti. Z grafu lze snadno vyčíst, že pozůstatky krize se odrážely v míře nezaměstnanosti ještě další 4 roky.

Díky dlouhodobému zklidnění ekonomické situace se postupně stabilizovala i nezaměstnanost. Hlavní podíl mají i zahraniční investoři, kteří dali estonskému průmyslu finanční injekci a tudíž mohla být vytvářena nová pracovní místa.

7.2.2 NEZAMĚSTNANOST DLE POHLAVÍ

Tabulka 3: Nezaměstnanost dle pohlaví

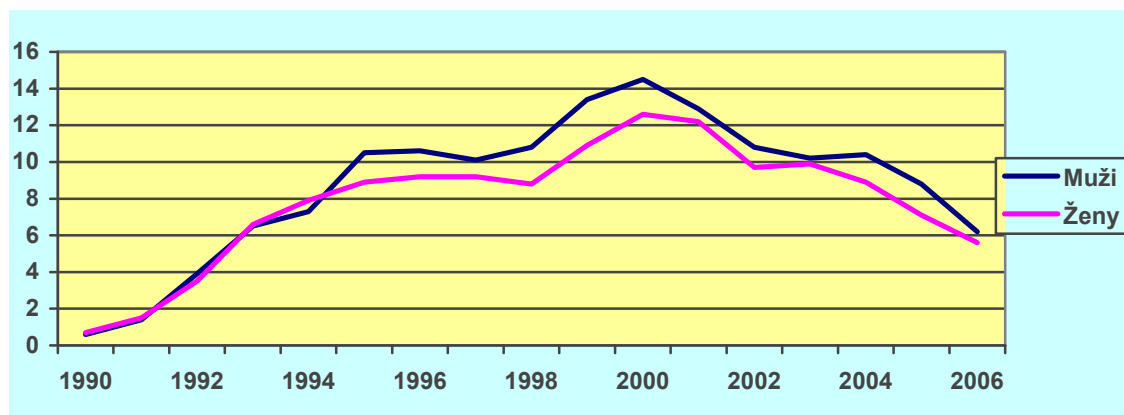
Míra nezaměstnanosti	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ženy	0,7%	8,9%	12,5%	12,2%	9,7%	9,9%	8,9%	7,1%	5,6%
Muži	0,6%	10,5%	12,9%	10,8%	10,3%	10,2%	10,4%	8,8%	6,2%

zdroj : UNECE : databáze [online]. 2008 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://w3.unece.org/pxweb/Dialog/>>.

Dle míry nezaměstnanosti podle kritéria pohlaví je vidět, že k diskriminaci ani jednoho pohlaví nedochází a že procento mužů i žen bez práce je přibližně stejné.

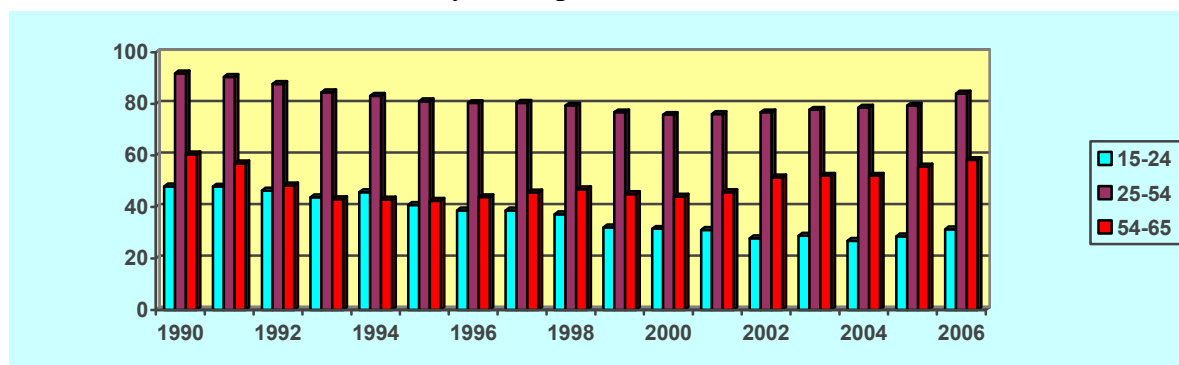
Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti mezi muži a ženami

zdroj : OECD : databáze [online]. 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://stats.oecd.org/WBOS/index.aspx>>.

7.2.3 ZAMĚSTNANOST JEDNOTLIVÝCH VĚKOVÝCH SKUPIN

Graf 10: Zaměstnanost dle věkových skupin

zdroj : OECD : databáze [online]. 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://stats.oecd.org/WBOS/index.aspx>>.

Jak je z grafu patrné, ve struktuře zaměstnanosti podle věkových skupin jsou viditelné moderní trendy vývoje. V rámci nejmladší věkové skupiny je patrný postupný pokles počtu zaměstnaných, který je způsoben možností dosažení vyššího vzdělání a tudíž i pozdějšího lepšího uplatnění na trhu práce. Nejobsáhlejší skupinou jsou lidé ve věku 25-54 let, u nich jsou nejméně patrné změny v míře nezaměstnanosti právě kvůli šířce jejich skupiny. Míra zaměstnanosti této skupiny má prakticky stabilní vývoj. U nejstarších

občanů vidíme pozvolný nárůst, který je způsoben hlavně širší možností uplatnění, než např. v polovině 90. let.

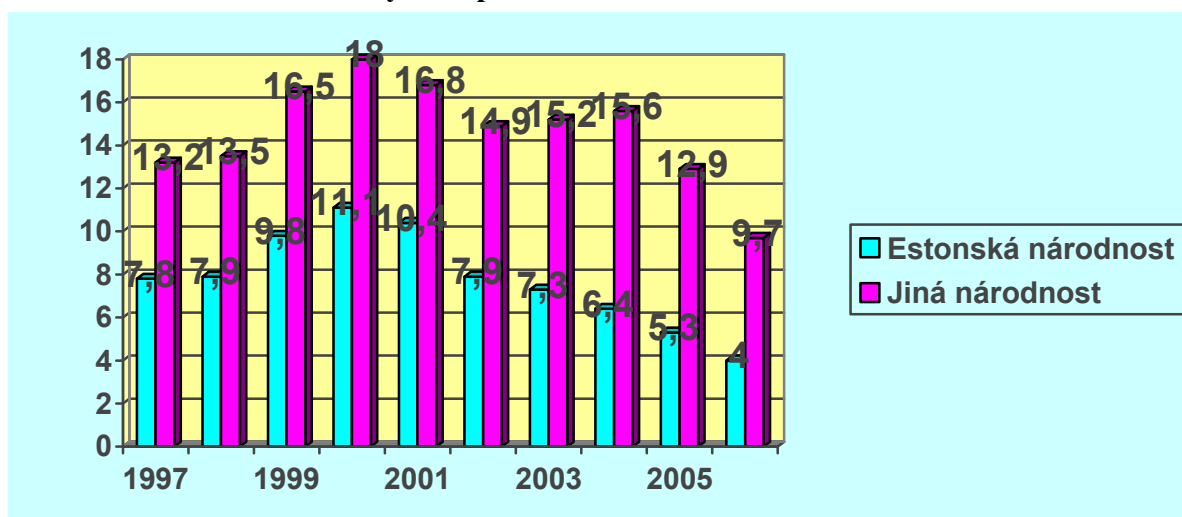
7.2.4 NEZAMĚSTNANOST PODLE NÁRODNOSTÍ

Národnostní složení již bylo zmíněno v kapitole 2, kde můžeme vyčíst, že počet obyvatel estonské národnosti činí 68%. Nejvýznamnější menšinou jsou Rusové s více než 1/4 z celkového počtu obyvatel. Zbýlých několik procent se dělí mezi Ukrajince, Finy a Běloruse.

Nejvyšší koncentrace Ruské menšiny je na severu země, kde je poměr mezi nimi a Estonci téměř přesně opačný, než v celé zemi. Jak lze předpokládat, sever země patří k regionům s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. Z grafu a hodnot v něm lze snadno poznat, že ruský podíl na celkové míře nezaměstnanosti je velmi výrazný.

Je to způsobeno jednak jazykovou bariérou a také celkovou změnou nabídky pracovních míst. Většina Rusů byla do Estonska přivezena za práci v těžkém průmyslu, ten však v posledních letech stále upadá a tudíž ubývají i pracovní místa, kde by se mohli uplatnit.

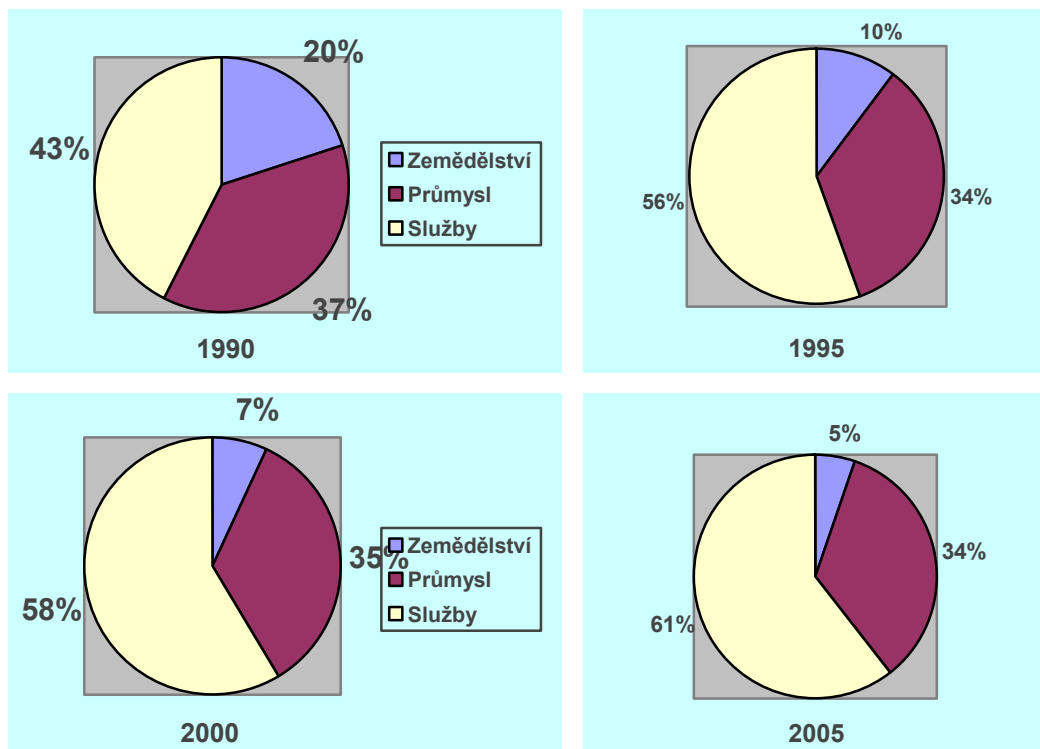
Graf 11: Nezaměstnanost obyvatel podle národnosti

zdroj: *Estonický statistický úřad : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stat.ee/>>.

7.2.5 ZAMĚSTNANOST PODLE SEKTORŮ

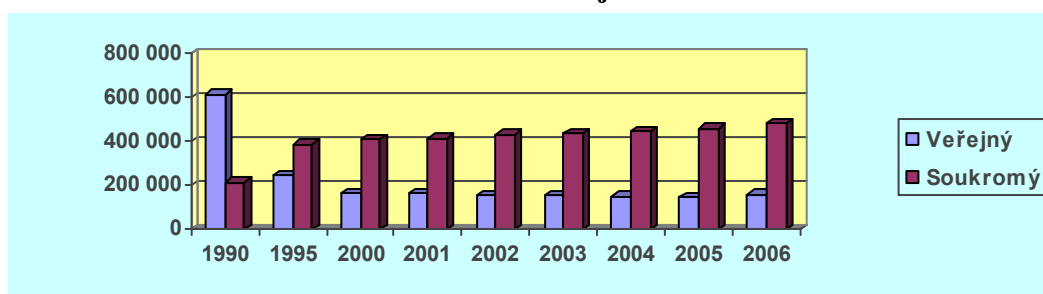
Graf 12: Podíl zaměstnaných v jednotlivých sektorech v letech 1990, 1995, 2000, 2005

zdroj: UNECE : databáze [online]. 2008 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://w3.unece.org/pxweb/Dialog/>>.

V rámci restrukturalizace hospodářství, spojené s transformací celé ekonomiky se přelil počet zaměstnaných v jednotlivých sektorech. Bezprostředně po osamostatnění byly stále patrné stopy ruského hospodaření, kdy většina obyvatel (57%) pracovala v průmyslových odvětví a v zemědělství. Postupně, se stabilizací ekonomiky, se zaměstnanost v terciárním sektoru zvyšovala, až se dostala k téměř 2/3 celkového podílu. Rozložení zaměstnanosti, které bylo v roce 2005 už odpovídá rozložení vyspělých států.

Graf 13: Zaměstnanost v soukromém a veřejném sektoru

zdroj : UNECE : databáze [online]. 2008 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://w3.unece.org/pxweb/Dialog/>>.

8 ZAHRANIČNÍ OBCHOD

8.1 VÝVOJ ZAHRANIČNÍHO OBCHODU

Prakticky v celé druhé polovině 20. století byl Sovětský svaz jediným obchodním partnerem Estonska. O zahraničním obchodu jako takovém se vlastně ani nedá mluvit, protože díky plánované výrobě Estonsko vyrábělo to, co zrovna Sovětský svaz potřeboval a to pomocí sovětských prostředků a podniků, takže Estonsko v té době bylo jakýmsi výrobním závodem Sovětského svazu. Estonsko vyváželo do Ruska téměř 90% z celkových exportů a podobné procento zboží z Ruska také přicházelo. S nastolenou samostatností přišla i snaha o získání nových obchodních partnerů. Zpočátku to bylo velmi obtížné, protože Estonsko bylo na dovozu ze SSSR závislé a produkce estonských podniků nebyla schopna konkurovat výrobkům z ostatních států.

Po uzavření dohod o obchodování a dalších smluv o spolupráci s většinou evropských států, výrazně vzrostl export i import, což pokračovalo i během dalších let.

8.2 PLATEBNÍ A OBCHODNÍ BILANCE

Platební bilance země je soustava účtů, které zachycují finanční toky se zahraničím. Ve zjednodušené formě je tvořena běžným účtem, finančním účtem a změnou devizových rezerv. Běžný účet zachycuje vývoz a dovoz zboží a služeb, výnosy a důchody plynoucí ze zahraničí a do zahraničí a jednostranné převody (např. dary nebo dědictví). Finanční účet zachycuje vývoz kapitálu (nákupy zahraničních aktiv domácími osobami) a dovoz kapitálu (nákupy domácích aktiv zahraničními osobami).¹⁷

Obchodní bilance je část platební bilance země, která zachycuje zbožové (čili viditelné) vývozy a dovozy. Jestliže se uvažuje i zboží neviditelné a služby, pak jde o bilanci běžného účtu¹⁸

---

¹⁷ HOLMAN, Robert. *MAKROEKONOMIE, středně pokročilý kurz*. 2004. 424 s. ISBN 80-7179-764-2

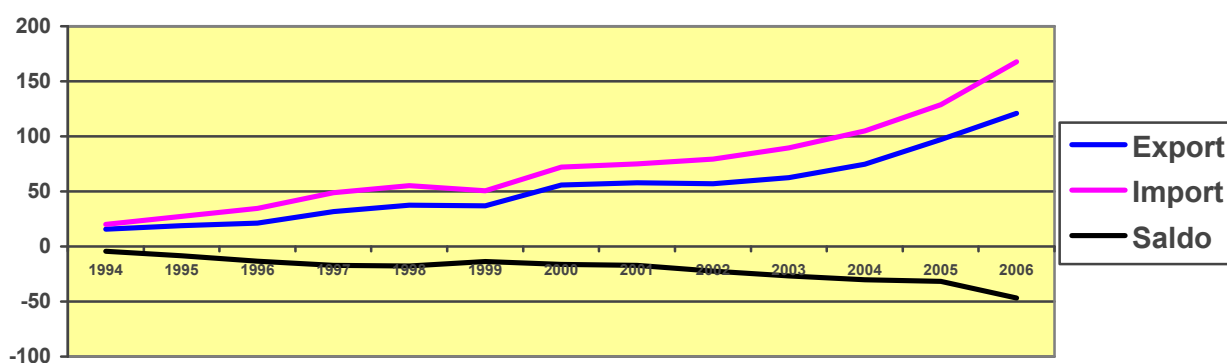
¹⁸ VOLEJNÍKOVÁ, Jolana, PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *MAKROEKONOMIE, cvičebnice*. [s.l.] : [s.n.], 2006. 379 s. ISBN 80-86175-47-2

Tabulka 4: Vývoj zahraničního obchodu v letech 1994-2006 (mld. EEK)

	EXPORT	IMPORT	OBRAT(EX+IM)	SALDO(EX-IM)
1994	15,6	20,1	35,7	-4,5
1995	19,0	27,4	46,4	-8,4
1996	20,2	34,6	54,8	-14,4
1997	31,6	48,8	80,4	-17,2
1998	37,5	55,2	92,7	-17,7
1999	36,8	50,5	87,3	-13,7
2000	55,8	72,2	128,0	-16,4
2001	57,8	75,0	132,8	-17,2
2002	57,0	79,5	136,5	-22,5
2003	62,6	89,5	152,1	-26,9
2004	74,6	104,9	179,5	-30,3
2005	97,0	128,8	225,8	-31,8
2006	120,7	167,6	288,3	-46,9

zdroj: *Estonská národní banka : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.bankofestonia.info/pub/en/dokumendid/statistika/>>.

Graf 14: Vývoj estonského zahraničního obchodu (mld. EEK)

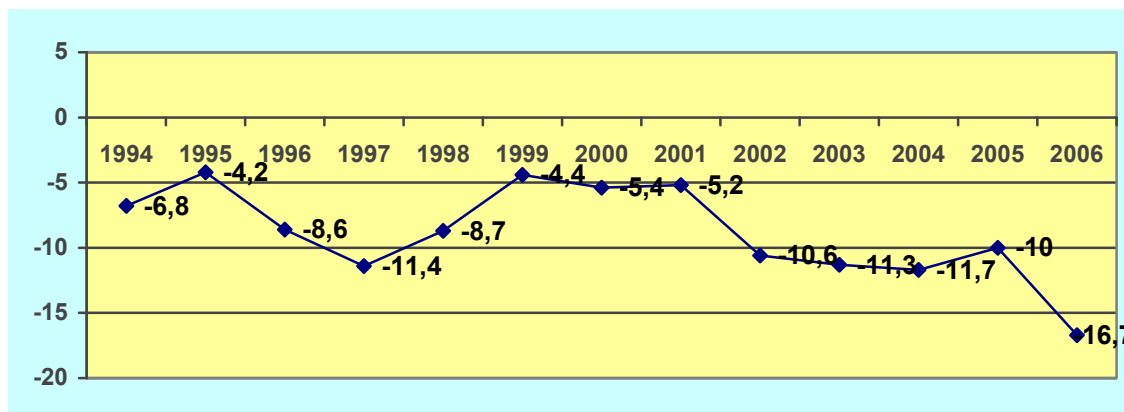

zdroj: tabulka 4

Mezi jedny z nejvýznamnějších obchodních partnerů patří Švédsko, Finsko a Německo. V důsledku špatného ekonomického vývoje ve Spojených státech a vlastně i

v celé Evropské unii je patrná stagnace a mírný pokles zahraničního obchodu od roku 2000. V grafu je jasně viditelný podobný vývoj dovozu i vývozu. Vzhledem k tomu, že import roste mírně rychleji, saldo zahraničního obchodu rok od roku stoupá spolu s ním. Vývoj platební bilance Estonska je dlouhodobě záporný a v posledních letech vykazuje ještě zhoršující se trend.

Graf 15: Vývoj platební bilance (%HDP)

zdroj: *Estonská národní banka : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.bankofestonia.info/pub/en/dokumendid/statistika/>>.

8.3 TERITORIÁLNÍ ORIENTACE ZAHRANIČNÍHO OBCHODU

Nejvýznamnějším obchodním partnerem Estonska jsou státy Evropské unie. Zahraniční obchod s EU tvoří téměř 3/4 celkových vývozu a přes 80% dovezených statků. Dalším významným partnerem je Sdružení nezávislých států (SNS)¹⁹ s 13% exportů a 11% importů. Nejvýznamnějšími obchodními partnery Estonska jsou Finsko, Švédsko a Německo.

Co se týká České republiky, její podíl na exportech i importech Estonska se mírně zvyšuje, když hodnota českých importů do Estonska činila 118 milionů eur a celkově se podílela jedním procentem. Exporty do české republiky jsou o něco méně významné, když tvoří 0,5% celkových exportů s hodnotou 28 milionů eur.²⁰

¹⁹ Organizace spojující 12 z 15 zemí bývalého Sovětského svazu.

²⁰ databáze estonského statistického úřadu: www.stat.ee údaje za rok 2007

Tabulka 5: Teritoriální struktura zahraničního obchodu v roce 2007

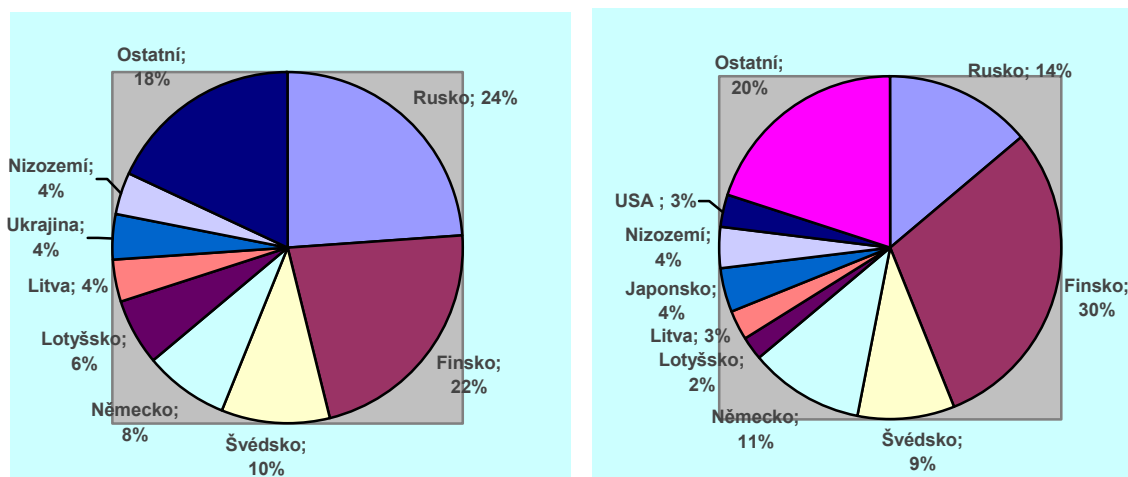
Země export	Hodnota (mil. EUR)	Země import	Hodnota (mil. EUR)
1.Finsko	1 435 (18%)	1.Finsko	1 803 (16%)
2.Švédsko	1 061 (13%)	2.Německo	1 447 (13%)
3.Lotyšsko	915 (11%)	3.Rusko	1 156 (10%)
4.Rusko	710 (9%)	4.Švédsko	1 145 (10%)
5.Litva	453 (6%)	5.Lotyšsko	857 (8%)
6.Německo	420 (5%)	6.Litva	775 (7%)
7.USA	335 (4%)	7.Polsko	510 (5%)
8.Togo	271 (3%)	8.Holandsko	387 (3%)
9.Norsko	271 (3%)	9.UK	352 (3%)
10.UK	226 (3%)	10.Itálie	319 (3%)
30.ČR	28 (0,5%)	17. ČR	118 (1%)
Ostatní	1 887 (24,5%)	Ostatní	2570 (22%)

zdroj: *Businessinfo* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/estonsko-zahranicni-obchod-zeme/6/1000907/>>.

Nejvýznamnějším obchodním partnerem sice je Evropská unie, ale jak je patrné z tabulky, ani obchodní vztahy se státy mimo EU nejsou nevýznamné. Obchodní partner a územní soused Rusko je významný jak pro dovoz i vývoz, zatímco USA je relativně významným odběratelem, o dovoz jeho zboží však již takový zájem není. Finsko si už od počátku vzniku samostatného Estonska drží pozici nejlepšího obchodníka s Estonskem, což potvrzuje hodnotami 18% podílu na celkovém exportu a 16% v importu.

Pro srovnání se strukturou obchodu na počátku 90. let slouží graf, který zachycuje nejvýznamnější obchodní partnery v roce 1993. Rusko a Finsko si držely výsadní postavení jak v oblasti dovozu, tak i vývozu, když v obou oblastech byl jejich souhrnný podíl téměř polovina. Rusko, v rámci transformace ekonomiky a celkově napjatých vztahů bezprostředně po osamostatnění, přišlo během jednoho roku o pozici nejvýznamnějšího dovozce. Estonci chtěli totiž dokázat světu, že dokážou fungovat jako samostatný, soběstačný stát, který si dokáže poradit i bez bývalých okupantů, kteří řídili celou ekonomiku. Této situace využilo Finsko, které převzalo pomyslné žezlo a ovládlo import do Estonska s téměř 1/3 z celkových objemů. Dalšími důvody orientace byla snaha o zapojení se do nadnárodních společenství a o znovuoživení tradičních historických partnerů, jakými byly severské státy a Německo.

Graf 16: Obchodní partneři Estonska v roce 1993

EXPORT

IMPORT

zdroj: *Estonský statistický úřad : databáze* [online]. Estonia, 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stat.ee/>>.

8.4 KOMODITNÍ STRUKTURA ZAHRANIČNÍHO OBCHODU

V roce 1993 byla struktura obchodovaných komodit značně odlišná. Ani ne tak na straně dovozů, jako na straně exportní. Nutnost dovážení věcí, které nemohly a nemohou být vyrobeny estonským hospodářstvím se nezměnila. Hlavně se jedná o strojní zařízení, textil a minerální produkty. Ovšem vývoz se přeskupil velmi významně. Zatímco v prvních letech samostatné ekonomiky byly nejvýznamnější vývozy textilu (13%), strojů (11%) a potravinářského zboží (11%), v současné době dominují stroje, výrobky z kovu a minerální produkty. Struktura dnešních exportů a importů je patrné z tabulky

Tabulka 6: Struktura exportů a importů v roce 2007

Zboží	Vývoz (mil. EUR)	Dovoz (mil. EUR)
Stroje a zařízení	1 678 (21%)	2 438 (22%)
Minerální produkty	1 002 (12%)	1 582 (14%)
Dřevo a výrobky z něj	814 (10%)	432 (4%)
Zemědělské produkty	705 (9%)	1 054 (9%)
Kovovýroba	809 (10%)	1 165 (10%)
Dopravní zařízení	682 (9%)	1563 (14%)
Textil	397 (5%)	575 (5%)
Chemické výrobky	364 (5%)	763 (7%)
Drobné průmyslové výrobky	630 (8%)	286 (3%)

zdroj: *Businessinfo* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/estonsko-zahranicni-obchod-zeme/6/1000907/>>.

9 ESTONSKO A EVROPSKÁ UNIE

9.1 CESTA DO EU

Estonsko se stalo členem Evropské unie, stejně jako Česká republika, 1. května 2004. Velkým plusem pro úspěšné přijetí byly zahraniční vztahy s Finskem, které Estonsko významně podporovalo při procesu začleňování do nadnárodních společenství. Hlavně díky této podpoře se Estonsko, jako jediná z pobaltských zemí, dostalo do první skupiny kandidátských zemí na summitu v Lucemburku, který proběhl v prosinci 1997. Ambice Estonska stát se členem EU byly velmi vysoké, o čemž svědčí i fakt, že žádost o přistoupení byla podána v na konci roku 1995, tedy 5 let po osamostatnění.

Existovalo však mnoho argumentů, které byly podporovány a vyzvedávány odpůrci připojení se k EU. Jedním z nich byl významný rozvoj hospodářství a celé ekonomiky a s tím spojený strach z omezení volných podmínek obchodování, které byly v Estonsku nastoleny. Velmi významné obavy byly spojené také s faktem, kdy by se estonský stát měl stát součástí nějakého většího celku. Tento argument uplatňovala zejména starší generace, která si v sobě nesla pozůstatky z dob sovětské nadvlády. Současně mnoho obyvatel věřilo tvrzením, že v EU budou silnější státy ovládat ty slabší, které nebudou mít žádná práva. Nejradikálnější odpůrci pak naprosto otevřeně přirovnávali Evropskou unii k Sovětskému svazu. Dalším byl možný příliv cizinců, což Estonci také nekvi tovali s nadšením.

K tomu, aby se vůbec Estonsko mohlo stát členem nějaké organizace typu EU, bylo třeba změnit ústavu, protože v té bylo zakotveno, že není možná účast ve společenství, které by mohlo omezovat estonskou suverenitu.

9.2 REFERENDUM O VSTUPU DO EU

Referendum obyvatel, týkající se přistoupení k Evropské unii, proběhlo 14.září 2003. V něm se vyjádřily pro vstup do EU a s tím spojenou nutnou změnou ústavy 2/3 obyvatelstva. I přesto, že hlasování obyvatel dopadlo kladně, nemělo prakticky žádnou váhu, protože konečné rozhodnutí bylo v rukou parlamentu. Ten v následném hlasování vyslyšel hlas lidu a vstup posvětil i legislativně.

Na hlasovacích lístcích byla vytištěna dvojí otázka: *"Jste pro vstup do Evropské unie a pro přijetí zákona o dodatcích k ústavě Estonské republiky?"* Zmíněné dodatky k ústavě, které lístky rovněž obsahovaly, zajistily právní základ vstupu. Estonští občané mohli zatrhnout společně *"jah"* (ano) či *"ei"* (ne) pro obě otázky.²¹

9.3 ESTONSKÝ POSTOJ K EU

9.3.1 LISABONSKÁ SMLOUVA

Estonsko podporuje přijetí reformní smlouvy a považuje za podstatné, aby byly zachovány změny, na nichž se shodl summit v roce 2004. Ratifikace probíhá v parlamentu.

9.3.2 ROZŠÍŘOVÁNÍ

Estonsko je zastáncem rozšiřování, neboť zvyšuje mír, stabilitu a blahobyt v Evropě a je podnětem pro implementaci politických a ekonomických reforem v kandidátských zemích.

9.3.3 SCHENGENSKÝ PROSTOR

Estonsko vstoupilo do Schengenského postoru spolu s ČR 21.12.2007.

9.3.4 EURO

Estonsko zatím není členem eurozóny. Největším problémem je pro něj inflace. Veřejné rozpočty jsou v přebytku a veřejný dluh klesá. Estonská koruna je od 28. června 2004 součástí ERM II. (již předtím byla na euro vázána režimem currency board). S hodnocením úrovně úrokových sazeb je poněkud problém, neboť v Estonsku neexistuje rozvinutý trh dluhopisů v estonských korunách, ale neexistují důvody zatím pro celkové negativní hodnocení. Zákon o měně a zákon o bezpečnosti estonské koruny nesplňují veškeré požadavky týkající se právní integrace do Eurosystemu. Zatím nebylo stanoveno datum přijetí eura.²²

---

²¹ *W*www.euroskop.cz [online], c2008 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/515/sekce/estonsko-v-evropske-unii/>>.

²² tamtéž

9.4 ESTONSKÁ REGIONÁLNÍ POLITIKA 2007-2013

Estonsko má pro plánovací období 2007-2013 na dva stanovené cíle(cíl 1: Konvergence a cíl 2: Evropská územní spolupráce) celkem přiděleno 3,45 mld. €. Téměř všechny prostředky (3,4 mld.€) se týkají Konvergence, na územní spolupráci zbylo pouze 50 mil.€.

Jako cíle si stanovilo zvýšení míry zaměstnanosti na 72% (oproti 64,4% v roce 2005), větší investice podniků do výzkumů(z 0,42% na 1,6% HDP), zvýšení míry recyklace tuhého odpadu (z 36% na 60%), zvýšení počtu domácností připojených na internet (z 36% na 70%) a udržení energetické spotřeby na úrovni roku 2003.²³

9.5 ZASTOUPENÍ V INSTITUCÍCH EU

9.5.1 EVROPSKÁ KOMISE

1. května 2004 komisař Siim Kallas byl nominován do Evropské komise. Pokračoval v práci i v nové komisi, která byla zvolena v listopadu 2004. Má na starosti obory týkající se administrativních záležitostí, auditu a podvodných aktivit.

Maive Rute pracuje na pozici ředitelky oddělení pro podporu konkurenceschopnosti malých a středních podniků na Generálním ředitelství pro podnikání.

Signe Ratso pracuje jako ředitelka oddělení pro záležitosti týkající se WTO a OECD a má také funkci hlavního poradce pro oblast obchodu Generálního ředitelství Evropské komise.

9.5.2 EVROPSKÝ PARLAMENT

Na základě mnoha evropských smluv, má Evropský parlament rostoucí vliv na rozhodovacím procesu a v okamžiku schválení Lisabonské smlouvy jeho kompetence ještě výrazně vzrostou. Estonsko má v Evropském parlamentu 6 zástupců (Katrin Saks, Marianne Mikko, Andres Tarand, Siiri Oviir, Toomas Savi a Tunne Kelam).

---

²³ Práce pro regiony : Regionální politika EU 2007-2013. *EU Regionální politika* [online]. 2008 [cit. 2009-04-06], s. 5. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_cs.pdf>.

10 KOMPARACE ESTONSKÉ EKONOMIKY V EU

Závěrečná kapitola se zabývá postavením estonské ekonomiky v rámci celé Evropské unie. Srovnání bude prováděno pomocí základních makroekonomických ukazatelů, kterými jsou HDP, míra nezaměstnanosti, míra inflace, platební bilance a zadluženosti.

10.1 SROVNÁNÍ ZÁKLADNÍCH EKONOMICKÝCH UKAZATELŮ

Tabulka 7: Základní makroekonomické údaje zemí EU

	HDP (mil. euro)	Míra nezaměstnanosti (%)	Míra inflace (%)	Tempo růstu HDP (v%)	Běžný účet platební bilance (mil.eur)	Zadluženost (% HDP)
Belgie	334 917.0	7,5	1,8	2,8	-2 269	83,9
Bulharsko	28 898.6	6,9	7,6	6,2	-2 403	18,2
Česká republika	127 142.9	5,3	3	6	-961	28,9
Dánsko	226 544.4	3,8	1,7	1,6	865	26,2
Estonsko	15 270.3	4,7	6,7	6,3	-669	3,5
EU 27	12 352 993.6	5,3	2,3	2,9	-14 235	58,7
Finsko	179 659.0	6,9	1,6	4,2	2 385	35,1
Francie	1 892 132.0	8,3	1,6	2,2	-10 775	63,9
Irsko	190 602.7	4,6	2,9	6	-2 728	24,8
Itálie	1 544 915.1	6,0	2,9	1,5	-10 196	104
Kypr	15 667.1	4	2,2	4,4	-1 504	59,5
Litva	28 422.9	4,3	5,8	8,9	-1 067	17
Lotyšsko	21 111.0	6	10,1	10	-1 101	9,5
Lucembursko	36 277.7	4,1	2,7	5,2	1 230	7
Maďarsko	101 130.6	7,4	7,9	1,1	-1 389	65,8
Malta	5 444.9	6,4	0,7	3,6	-265	62,2
Německo	2 422 900.0	8,4	2,3	2,5	53 556	65,1
Nizozemí	567 066.0	3,2	1,6	3,5	13 210	45,7
Polsko	310 612.9	9,6	2,6	6,6	-4 583	44,9
Portugalsko	163 190.1	8,1	2,4	1,9	-4 959	63,6
Rakousko	270 836.8	4,4	2,2	3,1	3 690	59,5
Rumunsko	123 846.8	6,4	4,9	6,2	-5 579	12,9
Řecko	228 180.3	8,3	3	4	-11 324	94,8
Slovensko	54 856.6	11,1	1,9	10,4	-1 170	29,4
Slovinsko	34 470.9	4,9	3,9	6,8	-663	23,4
Španělsko	1 050 595.0	8,3	2,8	3,7	-28 884	36,2
Švédsko	331 225.9	6,1	1,7	2,6	8 178	40,4
UK	2 046 535.3	5,3	2,3	3	-4 880	44,2

Eurostat : databáze [online]. 1995-2009 , April 18, 2009 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL>.

V tabulce můžeme vidět údaje o základních makroekonomických ukazatelích jednotlivých zemí Evropské unie a v kolonce EU 27 souhrn všech 27 členských států za rok 2007.

Už při pohledu na druhý sloupec, který je tvořen velikostí HDP je patrné, že Estonsko nepatří mezi ekonomicky nejsilnější země. Výše jeho HDP (cca 15 mil eur) je dokonce druhá nejnižší v Evropě, hůře je na tom už jen Malta (5,5 mil.eur). K zemím s podobnou výší HDP se řadí ještě Kypr (15,7 mil eur). Vezmeme-li v úvahu celkovou výši HDP celé EU, která činí 12,4 mld. eur, pak podíl Estonska je pouhých 0,12%.

Naopak míra inflace Estonska patří k nejnižším v celé Evropské unii. I přesto, že nezaměstnanost na severu země je vlivem ruské menšiny velmi výrazná, celková hodnota estonské nezaměstnanosti činí 4,7%, což je o více než půl procentního bodu méně, než činí celoevropský průměr (5,3%). V celkovém pořadí ji patří 8. místo, když nižších hodnot dosahují pouze Dánsko, Irsko, Kypr, Litva, Lucembursko, Nizozemí a Rakousko. Nejnižších hodnot dosáhli Nizozemci s 3,2 %, naopak nejhůře jsou na tom naši východní sousedé s 11,2 %.

Mnohem lépe, než HDP je na tom tempo jeho růstu, které patří k nejvyšším v Evropě. Spolu s Bulharskem, Českou republikou, Irskem, Litvou, Lotyšskem, Polskem, Rumunskem, Slovinskem a Slovenskem se i Estonsko dostalo přes hranici 6% meziročního růstu, což je výrazně vyšší hodnota, než je průměr evropské 27(2,9%), což je pro Estonsko, potažmo celý pobaltský region velmi příznivá zpráva. Nejvyšších hodnot dosahuje Slovensko (10,4%) a Lotyšsko (10%), nejmenší růst byl naopak zaznamenán v Maďarsku, Portugalsku a Dánsku.

Vůbec nejlépe je na tom Estonsko v oblasti zadluženosti. Míra zadluženosti vůči HDP dosahuje 3,5%, což by mohlo být snem mnoha zemí nejen v rámci Evropské unie. Podobně nízkých hodnot dosahuje Lotyšsko (9,5%), Litva (17%) a Lucembursko (7%), kde můžeme opět vidět sílu pobaltských států. Pro porovnání, celoevropský průměr je téměř 60%, když nejvýraznějším dlužníkem je Itálie, její dluh dosahuje 104% HDP a na paty ji šlape Řecko s téměř 95%.

Saldo platební bilance vyšlo mírně záporné (-669 mil. eur), přičemž hodnota evropské sedmadvacítky byla -14,235 mld. eur. Nejlépe si na poli zahraničního obchodu počínalo Německo, když vykazovalo na konci roku přebytek 53,5 mld. eur. Naopak nejhůře dopadli Španělé s téměř dvojnásobkem evropského průměru.

10.2 POROVNÁNÍ MAKROEKONOMICKÝCH UKAZATELŮ S VYBRANÝMI STÁTY EVROPSKÉ UNIE

Pro porovnávání jednotlivých ukazatelů jsem úmyslně vybral státy, které mají s Estonskem podobnou historii (Lotyšsko a Litva), poté dlouholetého obchodního partnera Finsko a pro snadnější představivost i srovnání s Českou republikou.

10.2.1 HDP

10.2.1.1 Míra růstu HDP

Tabulka 8: Míra růstu HDP v Estonsku a vybraných zemích

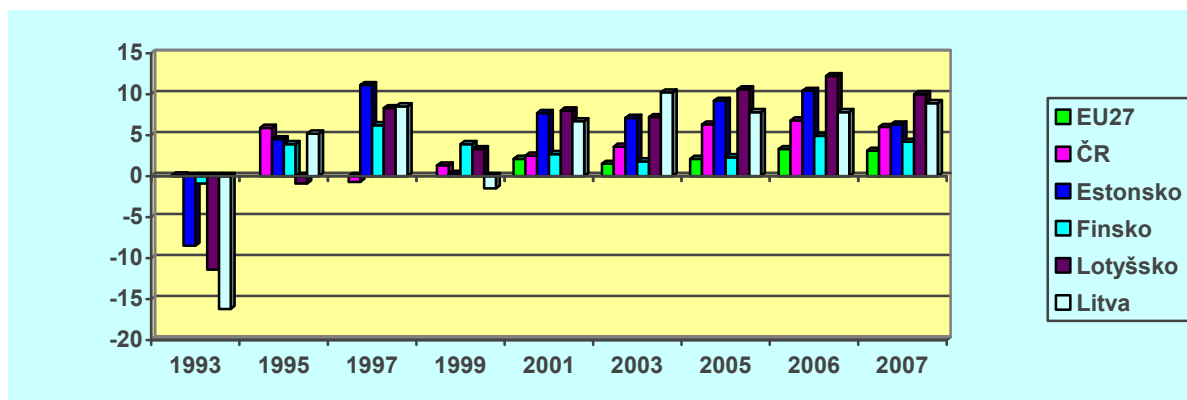
	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2006	2007
EU27	-	-	-	-	2,1	1,5	2,1	3,3	3,1
ČR	0,1	5,9	-0,7	1,3	2,5	3,6	6,3	6,8	6,0
Estonsko	-8,5	4,5	11,1	0,3	7,7	7,1	9,2	10,4	6,3
Finsko	-0,9	3,9	6,2	3,9	2,7	1,8	2,3	4,9	4,2
Lotyšsko	-11,4	-0,9	8,3	3,3	8,0	7,2	10,6	12,2	10,0
Litva	-16,2	5,2	8,5	-1,5	6,7	10,2	7,8	7,8	8,9

zdroj: OECD : databáze [online]. 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://stats.oecd.org/WBOS/index.aspx>>.

Vývoj hrubého domácího produktu byl v pobaltských státech velmi podobný, zpustošená ekonomika, zaměřená na produkci pro Sovětský svaz se projevila na počátku 90. let, kdy dosahoval záporných hodnot. Pro Estonsko činil -8,5%, pro Lotyšsko a Litvu dokonce ještě méně (-11,4% resp. -16,2%). Česká republika v prvních letech samostatnosti dosahovala mírně kladných hodnot (0,1%). Zavedení reforem a transformací ekonomiky se Estonsko dostalo na vlnu růstu, která trvala až do roku 1998, rekordních čísel dosáhlo v roce 1997, kdy tempo růstu zastavilo na 11,1%. Jak je patrné z tabulky 8, tempo růstu pobaltských států je velmi vysoké oproti ČR, Finsku a také oproti průměru členských zemí Evropské unie.

Finsko i ČR, stejně jako EU v pozdějších letech zaznamenává dlouhodobě kladné tempo růstu, ne však v takové míře jako Pobaltské země. Je to dáno faktem, že ekonomiky ČR i Finska se dají zařadit mezi vyspělé a tudíž tempo růstu patří spíše k průměrným hodnotám, kdežto ekonomiky Litvy, Lotyšska i Estonska skýtají stále velký potenciál, který není stále není zcela využíván.

Graf 17: Míra růstu HDP v Estonsku a vybraných zemích EU

zdroj: tabulka 8

10.2.1.2 Vývoj HDP na obyvatele

Tabulka 9: Vývoj HDP na obyvatele v USD v Estonsku a ve vybraných zemích

	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2006	2007
EU27	-	17460	18981	20590	23037	24526	26849	28364	29946
ČR	11379	12839	13837	14312	16178	18000	20366	21966	24027
Estonsko	-	6278	7936	8714	10612	13336	16396	18519	20350
Finsko	16911	18811	21008	23698	26652	27703	30695	32586	34718
Lotyšsko	-	5412	6439	7351	8919	10624	13038	14904	17342
Litva	-	6004	7233	7976	9556	12033	14199	15752	17828

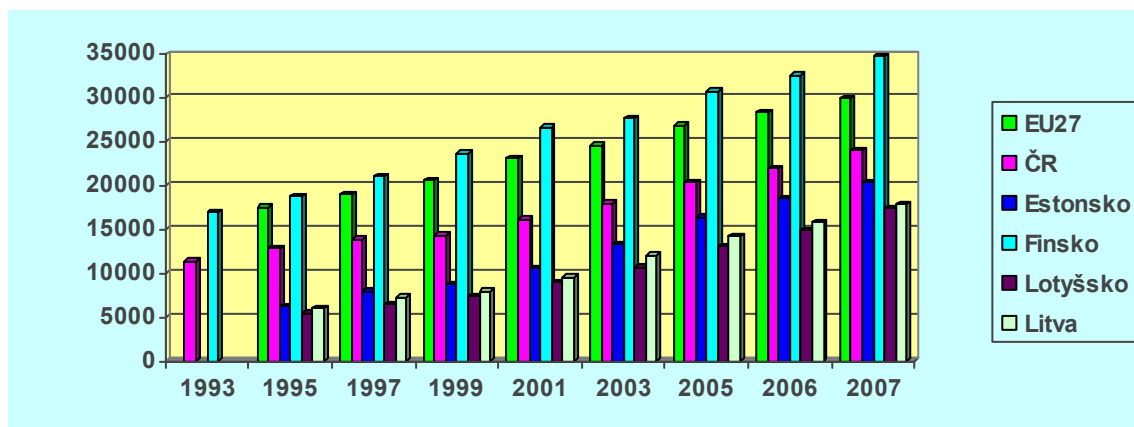
zdroj: zdroj : UNECE : databáze [online]. 2008 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://w3.unece.org/pxweb/Dialog/>>.

Z tabulky 9 je již na první pohled patrné, jak zkreslující může být srovnávání HDP podle tempa jeho růstu. Procentuelní meziroční nárůst je výrazně nadprůměrný vůči průměru EU27, avšak při přepočtu na jednoho obyvatele dosahuje Estonsko se svými 20 350 USD na jednoho obyvatele sice nejvyšších výsledků z pobaltského regionu, avšak na evropský průměr, který činí téměř 30 000 USD na obyvatele ještě výrazně ztrácí, ale každým rokem se tato ztráta ztenčuje.

Porovnáme-li nárůst od roku 1995 v Estonsku a v ČR, uvidíme velmi rozdílný vývoj. Estonsko začínalo v roce 1995 s hodnotou 6278 USD oproti České republice, která měla výchozí pozici mnohem lepší, více, než dvojnásobek estonského HDP/ob.. Hodnoty za rok 2007 činí 24 027 USD pro ČR a 20 350 USD pro Estonsko. Pokud si spočítáme procentuelní nárůst, Estonsko dosáhlo 324%, kdežto ČR 187%²⁴. Toto číslo je důkazem, že proces, který proběhl od osamostatnění byl velice úspěšný a Estonsko se pomalu, ale jistě dotahuje na průměr EU.

²⁴ vlastní výpočet z tabulky 9

Graf 18: Vývoj HDP na jednoho obyvatele v Estonsku a vybraných zemích EU

zdroj: tabulka 9

10.2.2 NEZAMĚSTNANOST

Tabulka 10: Nezaměstnanost v Estonsku a vybraných zemích EU(v%)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU27	9,3	9,1	8,7	8,5	8,9	9,0	9,0	8,9	8,2	7,1
ČR	6,4	8,6	8,7	8,0	7,3	7,8	8,3	7,9	7,2	5,3
Estonsko	9,2	11,3	12,8	12,4	10,3	10,0	9,7	7,9	5,9	4,7
Finsko	11,4	10,2	9,8	9,1	9,1	9,0	8,8	8,4	7,7	6,9
Lotyšsko	14,3	14,0	13,7	12,9	12,2	10,5	10,4	8,9	6,8	6,0
Litva	13,2	13,7	16,4	16,5	13,5	12,5	11,4	8,3	5,6	4,3

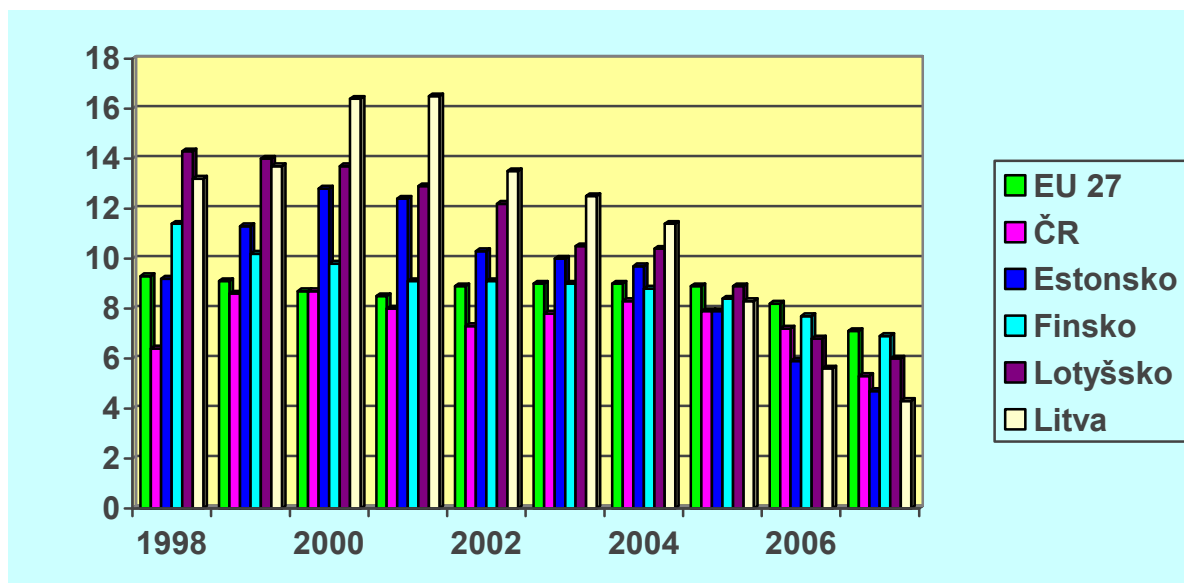
zdroj: OECD : databáze [online]. 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://stats.oecd.org/WBOS/index.aspx>>.

Nezaměstnanost ve zvolených státech se dá v posledních letech označit za mírně podprůměrnou, např. v roce 2006 byl celoevropský průměr 7,1% a průměr ve zvolených zemích činil 5,44%. Nebylo tomu tak vždy, v letech 1998-2004 byl průměr pobaltských zemí mnohem vyšší, než evropský. Nejvyšších čísel bylo dosaženo v roce 2000, kdy průměrná míra nezaměstnanosti za Litvu, Lotyšsko a Estonsko měla hodnotu 14,3%²⁵ a průměr EU27 byl 8,7%. Nezaměstnanost dlouhodobě klesá, zvláště díky vytváření nových pracovních pozic, ale také díky otevřenějšímu pracovnímu trhu v rámci Evropské unie.

²⁵ vlastní výpočet z tabulky 10

Graf 19: Vývoj nezaměstnanosti v Estonsku a vybraných státech EU

zdroj: Tabulka 10

10.2.3 INFLACE

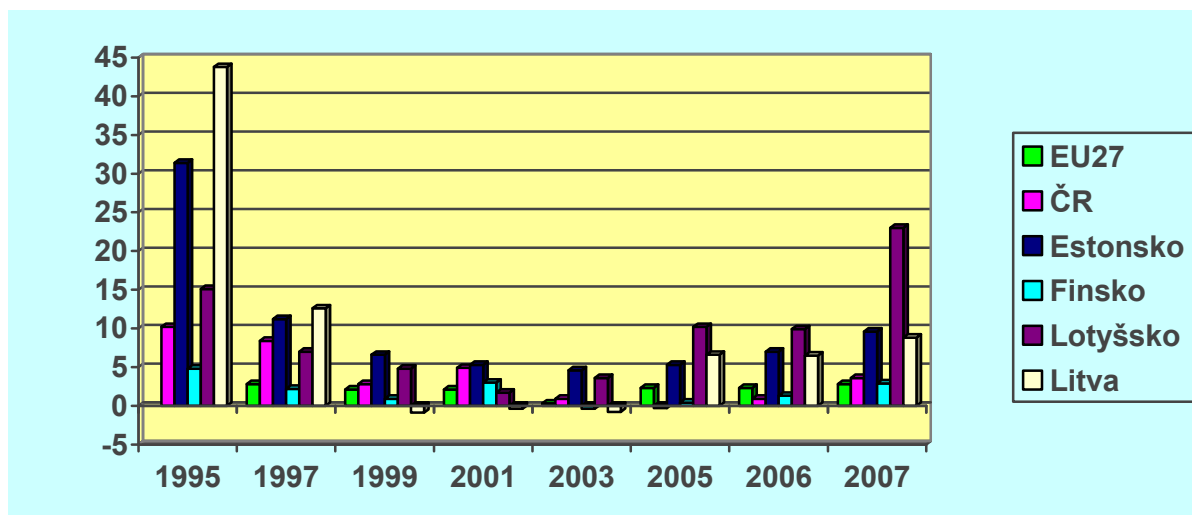
Tabulka 11: Vývoj inflace v Estonsku a vybraných zemích EU

	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2006	2007
EU27	-	-	2,8	2,1	2,1	0,3	2,3	2,3	2,8
ČR	21,0	10,2	8,4	2,8	4,9	0,9	-0,3	0,9	3,6
Estonsko	84,0	31,4	11,2	6,6	5,3	4,6	5,3	7	9,6
Finsko	2,0	4,8	2,2	0,9	3	-0,4	0,4	1,3	2,9
Lotyšsko	64,8	15,1	7,0	4,8	1,7	3,6	10,2	9,9	23,0
Litva	306,2	43,8	12,6	-0,9	-0,4	-0,8	6,6	6,5	8,8

zdroj: OECD : databáze [online]. 2009 [cit. 2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://stats.oecd.org/WBOS/index.aspx>>.

Co se týká inflace, na území Litvy, Lotyšska a Estonska byl průběh téměř identický. V prvních letech díky nefungujícímu hospodářství a nestabilitě celé ekonomiky byla ve všech třech státech zaznamenána hyperinflace. Postupnou stabilizací, reformami a restrukturalizací hospodářství se podařilo inflaci potlačit na úroveň pod 10%. Dlouhodobý evropský průměr je okolo 2%, Česká republika a Finsko jsou ho v posledních letech bez větších problémů splňují, úroveň Estonska, stejně jako Litvy a Lotyšska je však vyšší, než požadovaný průměr. Hlavně na snížení inflace se musí Estonsko zaměřit, aby dokázalo vyhovět Maastrichtským kritériím a mohlo zavést euro.

Graf 20: Vývoj míry inflace v Estonsku a vybraných státech EU

zdroj: tabulka 11

pozn. : rok 1993 byl vynechán kvůli lepšímu měřítku grafu

10.2.4 PLATEBNÍ BILANCE

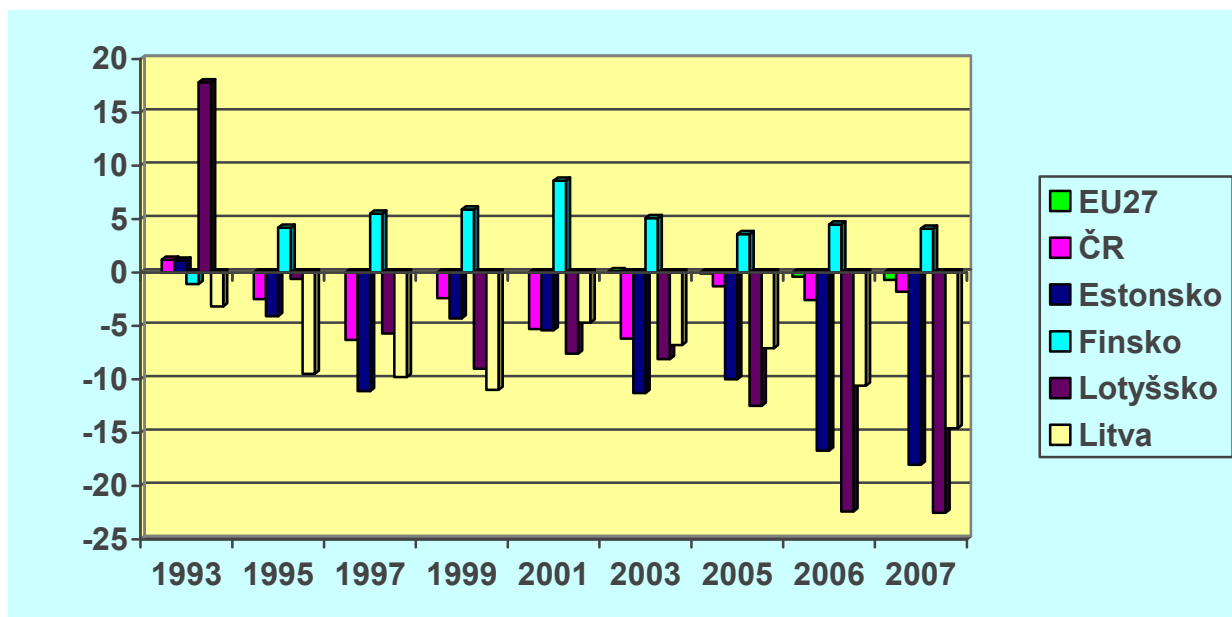
Tabulka 12: Vývoj platební bilance v Estonsku a vybraných zemích EU(%HDP)

	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2006	2007
EU27	-	-	-	-	-	0,1	-0,1	-0,4	-0,7
ČR	1,2	-2,5	-6,3	-2,4	-5,3	-6,2	-1,3	-2,6	-1,8
Estonsko	1,1	-4,1	-11,1	-4,3	-5,4	-11,3	-10,0	-16,7	-18,0
Finsko	-1,1	4,2	5,5	5,9	8,6	5,1	3,6	4,5	4,1
Lotyšsko	17,8	-0,6	-5,7	-9,0	-7,6	-8,1	-12,5	-22,4	-22,5
Litva	-3,2	-9,5	-9,8	-11,0	-4,7	-6,8	-7,1	-10,6	-14,6

zdroj: UNECE : databáze [online]. 2008 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://w3.unece.org/pxweb/Dialog/>>.

Celoevropský průměr platební bilance je v posledních letech (2005-2007) pasivní. Estonské saldo platební bilance je, stejně jako lotyšské, litevské a české dlouhodobě pasivní. U všech pobaltských států můžeme sledovat zhoršující se tendence, kdy např. v Estonsku se saldo od roku 2001 propadlo více, než třikrát. Finsko, jako atraktivní obchodní partner, má jako jediný z vybraných států, saldo běžného účtu dlouhodobě aktivní. Nejhorších výsledků naopak dosahuje Lotyšsko, kdy výše záporného saldo činí téměř čtvrtinu HDP.

Graf 21: Platební bilance Estonska v porovnání s vybranými státy EU

zdroj: tabulka 12

11 ZÁVĚR

Úkolem této práce bylo zhodnotit vývoj ekonomiky Estonska v posledních devatenácti letech. Na počátku Estonsko byla pouze malá část sovětského území, která po složité historii neměla mnoho nadějí na sebemenší úspěch. Avšak i přes tyto, ne příliš světlé vyhlídky Estonsko dokázalo naplnit své sny, které se začaly formovat už na počátku 20. století, avšak na následujících několik desítek let musely zůstat v pozadí záměrů tehdejších velmocí.

Bezpochyby nejdůležitějším datem byl pro Estonsko 1. květen 2004, tedy den vstupu Estonska do Evropské unie. Po 13 letech od odtržení se od Ruska, dosáhlo Estonsko oficiálního mezinárodního uznání, jakéhosi zadostiučinění po dlouholetých útrapách způsobených jak sovětskou nadvládou, tak pozdější složitou transformací ekonomiky.

Jak bylo z jednotlivých kapitol patrné, Estonsko dokázalo celému světu, ale hlavně samo sobě, že prací a snahou lze dosáhnout cílů, které byly na samotném počátku pouhou utopií. Osamostatnění se, šoková terapie při transformaci, různé větší úspěchy i krize, to vše dokázal nejmenší stát ležící při Baltském moři přestát. Avšak i přes zdánlivou úspěšnost jsou stále patrné větší či menší problémy. Jedním z nich je struktura nezaměstnanosti, kdy hlavně díky ruské menšině na severu území, je počet nezaměstnaných téměř dvojnásobkem průměrné hodnoty, zatímco v hlavním městě a vyspělých oblastech je míra nezaměstnanosti velmi nízká. Dalším, i když pozvolna slábnoucím problémem je stálá závislost na Rusku. I když si tento problém nechce Estonsko připustit, potřeba ropy a zemního plynu je velmi významná, stejně tak, jako ruský podíl na estonském exportu.

Estonská ekonomika v 90. letech patřila mezi nejrychleji se rozvíjející ekonomiky na světě. Samozřejmě je to velmi relativní, protože je mnohem snadnější dosáhnout vysokého tempa růstu ekonomiky z nízkého základu, než dosáhnout vyšších procent ve fungující ekonomice vyspělých států. Je nutné si uvědomit, že Estonsko začínalo v podstatě s nulovým kapitálem a bez fungujících základů ekonomiky.

Nejbližší výzvou, které Estonsko čelí v současné době je přijetí jednotné evropské měny-eura. V okamžiku, kdy dosáhne i tohoto, cesta, kterou dokázalo urazit za cca. 20 let bude vzorem pro ostatní ekonomiky. Estonsko si krůček za krůčkem vymáhá postavení, jenž by mu náleželo nebýt 2. světové války a následné sovětské okupace. Dle mého odhadu by postavení nebylo příliš odlišné od Finska, úměrně k velikosti území a počtu obyvatel.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj HDP v letech 1994-2006	22
Graf 2: Tempo růstu HDP v letech 1991-2006 (v %).....	22
Graf 3: Podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HDP v letech 2003-2006.....	24
Graf 4: Porovnání podílu sektorů na tvorbě HDP v letech 1993 a 2006	25
Graf 5: Vývoj míry inflace v letech 1993-2006	28
Graf 6: Věková struktura obyvatelstva	29
Graf 7 : Struktura obyvatelstva dle pohlaví.....	29
Graf 8: Vývoj nezaměstnanosti v letech 1989-2006	31
Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti mezi muži a ženami.....	32
Graf 10: Zaměstnanost dle věkových skupin	32
Graf 11: Nezaměstnanost obyvatel podle národnosti.....	33
Graf 12: Podíl zaměstnaných v jednotlivých sektorech v letech 1990, 1995, 2000, 2005..	34
Graf 13: Zaměstnanost v soukromém a veřejném sektoru	34
Graf 14: Vývoj estonského zahraničního obchodu (mld. EEK).....	36
Graf 15: Vývoj platební bilance (%HDP)	37
Graf 16: Obchodní partneři Estonska v roce 1993	39
Graf 17: Míra růstu HDP v Estonsku a vybraných zemích EU.....	46
Graf 18: Vývoj HDP na jednoho obyvatele v Estonsku a vybraných zemích EU	47
Graf 19: Vývoj nezaměstnanosti v Estonsku a vybraných státech EU.....	48
Graf 20: Vývoj míry inflace v Estonsku a vybraných státech EU.....	49
Graf 21: Platební bilance Estonska v porovnání s vybranými státy EU.....	50

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: HDP a míra růstu HDP v letech 1994-2006	21
Tabulka 2: Míra inflace v letech 1993-2006	27
Tabulka 3: Nezaměstnanost dle pohlaví.....	31
Tabulka 4: Vývoj zahraničního obchodu v letech 1994-2006 (mld. EEK).....	36
Tabulka 5: Teritoriální struktura zahraničního obchodu v roce 2007	38
Tabulka 6: Struktura exportů a importů v roce 2007	39
Tabulka 7: Základní makroekonomické údaje zemí EU	43
Tabulka 8: Míra růstu HDP v Estonsku a vybraných zemích	45
Tabulka 9: Vývoj HDP na obyvatele v USD v Estonsku a ve vybraných zemích	46
Tabulka 10: Nezaměstnanost v Estonsku a vybraných zemích EU(v%).....	47
Tabulka 11: Vývoj inflace v Estonsku a vybraných zemích EU.....	48
Tabulka 12: Vývoj platební bilance v Estonsku a vybraných zemích EU(%HDP)	49

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Geografické informace.....	55
Příloha 2: Mapa Estonska.....	56
Příloha 3: Mart Laar	57
Příloha 4: Estonské státní symboly.....	58

SEZNAM ZKRATEK

CZK	česká koruna
DEM	německá marka
DPH	daň z přidané hodnoty
EEK	estonská koruna
EMS	Evropský měnový systém
EU	Evropská unie
EMU	evropská měnová jednotka (=euro)
HDP(GDP)	hrubý domácí produkt
NATO	Severoatlantická aliance
OSN	Organizace spojených národů
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
USD	americký dolar
WTO	Světová obchodní organizace

PŘÍLOHY

Příloha 1: Geografické informace²⁶

Běžný název: Estonsko

Oficiální název: (=rozšířený název) Estonská republika

Název v národním jazyce: Eesti Vabariik

Hlavní město: Tallin

Státní zřízení: republika

Rozloha: 45 226 km²

Délka hranic: 433 km

Obyvatelstvo: 1 338 600 (k 1. lednu 2008)

Přírůstek obyvatel: -2,8 % (2007)

Jazyky: úředním jazykem je estonština, rozšířená je i ruština

Měna: estonská koruna (EEK)= 100 sentů

HDP: 243 252 mil. EEK (2007)

HDP na hlavu: 16 100 EUR (2008)

Růst HDP: 7,1 % (2007)

Člen EU: od 1. května 2004

Zastoupení v Evropském parlamentu: 6 zástupců

Hlasovací síla v Radě EU: 4 hlasy

Dluh: 3,4 % HDP (2007)

Etnické menšiny: Rusové (25,6 %), Ukrajinci (2,1 %),

Bělorusové (1,3 %)

Hlava státu: Toomas Hendrik Ilves

Předseda vlády: Andrus Ansip

²⁶ <http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=3&tema=17>

Příloha 2: Mapa Estonska

zdroj: http://www.religiousintelligence.co.uk/maps/display_maps.php?CountryID=170

Příloha 3: Mart Laar

- Premiér Estonska z let 1992-94 a 1999-2002. Řešil stav po odtržení od Sovětského svazu.
- V druhém období připojování k EU, restauraci ekonomiky a elektronizaci státní administrativy.
- Narozen 1960, historik, mj. autor knihy *Estonský boj o přežití, 1944-1956*.

Příloha 4: Estonské státní symboly

Státní symboly Estonska jsou:

- Velký státní znak
- Malý státní znak

Velký státní znak

Malý státní znak

- Vlajka prezidenta republiky
- Státní vlajka
- Státní hymna

Prezidentská vlajka

Státní vlajka

Další oficiálně vyhlášené symboly:

Chrpa polní

Dub

Vlaštovka obecná

Sleď obecný

POUŽITÁ LITERATURA

PUBLIKACE:

- 1) Drábek, A. : *Hospodářský vývoj Estonska*, BALT-EAST Praha, Nová Baltika č.2, 1997, ISBN: 80-902313-0-6
- 2) Sirůček, P. a kol.: *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*, MELANDRIUM, 2007, ISBN 978-80-86175-03-4
- 3) Fiala, P. , Pitrová, M. *Rozšiřování ES/EU*, Brno, Masarykova univerzita, 2003, ISBN 80-210-3041-0
- 4) Sborník: *Obchod s Pobaltím 6*, BALT-EAST Praha, Nová Baltika č.12, 1999, ISBN: 80-86383-00-8
- 5) Statistical Office of Estonia: *Minifacts about Estonia*, Statistical Office of Estonia, 2004, ISBN 9985-74-330-X
- 6) Kučerová, I.: *Evropská unie: Hospodářské politiky*, Praha, Nakladatelství Karolinum, 2006, ISBN 80-246-1212-7
- 7) Holman, R.: *Makroekonomie, středně pokročilý kurz*, Praha, nakladatelství C. H. Beck, 2004, ISBN 80-7179-764-2
- 8) Wokoun, R.: Červený M. a kol. *Ekonomika v prostoru*, svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR, Linde Praha a.s., 2008, ISBN 978-80-7201-698-3
- 9) Židek, L.: *Dějiny světového hospodářství*, Nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, ISBN 978-80-7380-035-2
- 10) Pavelka, T.: *Makroekonomie, základní kurz*, MELANDRIUM, 2007 ISBN: 978-80-86175-58-4
- 11) VOLEJNÍKOVÁ, Jolana, PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *MAKROEKONOMIE, cvičebnice*, 2006. 379 s. ISBN 80-86175-47-2

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- 1) <http://www.eestipank.info>
- 2) <http://www.stat.ee>
- 3) <http://www.businessinfo.cz>

- 4) <http://www.euroskop.cz>
- 5) <http://w3.unece.org>
- 6) <http://stats.oecd.org>
- 7) Smith, D.J.: Estonia: Independence and European Integration dostupné z :
http://books.google.com/books?hl=cs&lr=&id=lx-UmTnLJv0C&oi=fnd&pg=PR9&dq=%22Smith%22+%22Estonia:+independence+and+European+integration%22+&ots=kRWIPT6ITU&sig=2ZPjYsKSJSHS_4kc34yM3tWrFX4
- 8) <http://exporter.ihned.cz>
- 9) <http://www.czso.cz>
- 10) <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- 11) <http://www.heritage.org>
- 12) <http://ec.europa.eu>
- 13) <http://ideas.repec.org>
- 14) <http://www.ecipe.org/people/fredrik-erixon/speeches-and-presentations/The%20Baltic%20Tiger%20November%2013%202008%20Fredrik%20Erixon.pdf>
- 15) <http://www.estonica.org>